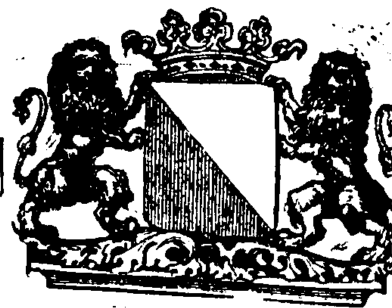
A°. 1862. N°. 278.

VRIJDAG 21 NOVEMBER.

UTRECHTSCHE PROVINCIALE EN STADS-COURANT

Algemeen Advertentie-Blad.

Bij deze COURANT behoort een BIJVOEGSEL.

UTRECHT, Vrijdag 21 November.

De eerste berigten van de Parlements-vergadering te Turijn leveren nog niet veel belangrijks. De heer *Buoncompagnie* heeft eene redevoering gehouden, waarbij hij blijkbaar als aanstaand minister optreedt. 't Is echter geenszins denkelijk, dat aan de regterzijde het bewind zal worden opgedragen, als de heer *Ratazzi* eene opposiete-meerderheid in het Parlement mogt hebben, waaraan echter thans nog in 't geheel niet wordt gedacht.

De Fransche dépèche in antwoord op eene nota van den Ital. minister van buitenland *Durando* heeft veel belangstelling ondervonden, vooral ook omdat de nieuwe houding van het keizerrijk tegenover Italië daaruit duidelijk bleek. Men dacht dat het stuk een antwoord was op de cirkulaire van den minister *Drouin* op eene dépèche van uit Turijn aan de verschillende hoven van Europa gezonden. Het blijkt echter, dat aan Frankrijk nog eene bijzondere nota, gedagteekend van 8 Okt. door den Ital. min. is gezonden, waarin deze met name te kennen gaf, dat Frankrijk, 't welk Rome nu sinds 1849 bezet houdt, en in al dien tijd geene inwilligingen heeft kunnen bekomen, terwijl Italië de meest verzoenende houding heeft blijven innemen, en tegenover de expeditie van *Garibaldi* zoo krachtig is opgetreden, — ten slotte wel overtuigd moest zijn, dat er niets overbleef dan de wenschen van Italië te helpen bevredigen. — Wat trouwens in den laatsten tijd door het kabinet der Tuilerien te veel wordt vergeten, is, dat het regt der Romeinen, om over zich zelven te beschikken, door Frankrijk steeds is erkend, en dat dus de Romeinen zelven moeten uitmaken wat zij begeeren.

Ook de Grieken zullen over hun eigen lot te beschikken hebben Eene nieuwe verklaring der beschermende mogendheden bevestigt ten volle de overeenkomst, waarbij prinsen uit hare regerende geslachten van den Griekschen troon blijven uitgesloten; de kandidatuur van den hertog van *Leuchtenberg* zal daardoor ook vervallen; die van *Amedeus* van Savoije wint er stellig veld door Er heerschte echter volgens de laatste berigten eenige onrust te Athene, en men vreesde, dat men daarom de bijeenkomst der konstituerende vergadering zou moeten verdagen.

Onder Parijs zal men mededeeling vinden eener depèche, die men beweert, dat aan de Eng regering zou gezonden zijn; het verdient echter zeker bevestiging, dat Frankrijk zóó het woord tot Engeland rigte.

Te Kassel is de minister-krisis thans bepaald uitgebroken; de Stenden zijn daarbij voor onbepaalden tijd verdaagd. De invloed van den loop der zaken in Pruissen is in Hessen thans helaas ten volle blijkbaar.

Reeds hebben wij gewaagd van eene nieuwe poging, die de Zweedsche regering wilde beproeven, om eenige hoogst noodige wijzigingen te brengen in de staatsinrigting des rijks. Thans wordt berigt, dat die regering aan de vier standen van den rijksdag eenige ontwerpen van wet daartoe heeft ingezonden: een nieuw strafwetboek, een ontwerp tot instelling van algemeene kerkvergaderingen, een tot toelating van de huwelijken tusschen israelieten en christenen.

't Is te wenschen, dat het bewind er in slage, ook het vertegenwoordigend stelsel in zijne grondslagen te verbeteren, en de vrijheid van godsdienst te doen invoeren, daar over de onverdraagzaamheid van Zweden soms even luide klagten komen, als over die van Rome. Wat de laatste aangaat, men berigt, dat de bisschop van *Velletri* thans de Joden uit zijn diocees heeft verbannen. De heer *v. Rothschild* heeft daartegen bezwaren ingebragt bij de Fr. regering; maar 't is niet denkelijk, dat deze ter bestrijding van dat onregt te Rome gelukkiger zal wezen dan met zoovele andere hervormingen, die het sinds 14 jaar in de Eeuwige stad tracht te doen aannemen.

De sinds gisteren ontvangen **Telegrafische depeches** laten wij hieronder volgen:

Turijn, Donderdag. In de kamer der afgevaardigden heeft de heer *Buoncompagni*, in zijne interpellatie tot de regering, zijne zienswijze ontwikkeld omtrent hare binnen- en buitenlandsche politiek Hij verklaarde, niet te gelooven dat het ministerie de noodige mate van moreel gezag had om het land te besturen. Vervolgens heeft de heer *Mordini* zich beklaagd over zijne arrestatie te Napels en die zijner medeleden, terwijl hij van die gelegenheid gebruik maakte om op sommige punten een hevigen aanval op het goevernement te doen.

In den verderen loop der debatten is, met het oog op de verkiezing van een afgevaardigde voor Sicilië de vraag gerezen: of de verkiezingen, die tijdens den staat van beleg plaats hebben, geldig zijn. Na eene korte diskussie heeft de vergadering in ontkennenden zin beslist.

Berlijn, Donderdag. Volgens de *Kreuzzeitung* hield 's konings antwoord op de adhezie-adressen uit onderscheidene kreitsen van Saksen o.a. het navolgende in:

Ik zal de reorganisatie handhaven. Ik ben veelzijds miskend geworden, en mijne woorden zijn misverstaan. Ik heb de van mijnen broeder afkomstige konstitutie bezworen, zal ze naauwgezet naleven in den zin van mijn programma van Nov. 1858. Het komt er echter op aan met de konstitutie ook te regeren en 's lands welvaart te bevorderen. Dit moet de monarch in Pruissen doen. De landsvertegenwoordiging moet hem door grondwettige medewerking tot de wetgeving ter zijde staan, niet verder de regering verlammen.

Kassel, Donderdag. Heden werd eene buitengewone vergadering der Stenden gehouden. Volgens opdragt van den keurvorst werd de bijeenkomst der Stenden door den landdagskommissaris *Schuler* voor onbepaalden tijd verdaagd.

Marseille, Donderdag. Volgens brieven uit Athene van den 15. hebben de vertegenwoordigers der drie beschermende groote mogendheden telegrammen ontvangen, meldende hernieuwing der onderlinge overeenkomst om de prinsen uit hare regerende geslachten van den Griekschen troon uit te sluiten. Prins *Humbert* van Savoye is alzoo voor alsnog de eenige kandidaat uit den vreemde. De verkiezingen, denkt men, zullen stormachtig zijn. Twee te Athene gevestigde klubs schijnen het provisioneel goevernement te willen beheerschen. De hoofdstad is rustig maar men dacht dat het bijeenroepen der nationale vergadering zou worden uitgesteld.

Marseille, Donderdag. Uit Konstantinopel wordt van 13 dezer gemeld, dat aldaar in de koffijhuizen een aantal Muzelmannen zijn gearresteerd. De sultan heeft eenige uitstapjes gedaan en bevindt zich vrij beter. Hij weigert inmiddels geneeskundige hulp te ontvangen. Hij heeft een huiselijk feest aan zijne ministers gegeven en hun met ruime geschenken bedeeld. De grootvizier kreeg o. a. 500,000 piasters. In afwachting van de leening is alleen aan de troepen soldij betaald, terwijl de geld- en handelskrisis op nieuw aanvangt. Sir *Henry Bulwer* zal een gedeelte van den winter in Egypte doorbrengen. Gedurende zijne afwezigheid zullen de onderhandelingen geschorst zijn.

Parijs, heden, Vrijdag.

Uit Vera-Cruz zijn berigten tot 19 Okt. Generaal *Forey* was te Orizaba aangekomen en maakte zich gereed alle bergpassen te bezetten die Puebla beheerschen. *Ortega* was tot bevelhebber der Mex. troepen benoemd.

In de zitting van de Tweede Kamer van gister zijn de diskussiën over de begrooting van binnenl. zaken geopend. De heer *v. Heemstra* heeft beweerd, dat de begrooting niet op waarheid, maar op kunstmiddelen was gegrond; de heer *v. Goltstein* heeft verklaard, om de koloniale politiek ook tegen dit budget te zullen stemmen; hij heeft den minister o. a. ook gezegd, als het dezen verder mogt lusten op het gebied der personaliteiten te komen en hem den »ouden opposant" te noemen, hij den minister ook eene titulatuur zou toevoegen, die hem minder welgevallig zou zijn. De heer *Groen* heeft daarna de zaak van het onderwijs breedvoerig besproken en herziening der bestaande wetgeving gevraagd. De minister heeft daarop geantwoord en o.a. te kennen gegeven, dat er aan geene verandering in de wet op 't lager onderwijs werd gedacht. Daarop is de diskussie over de artikelen begonnen, en heeft de heer *v. Heemstra* de benoeming van een huisonderwijzer van den minister tot hoofdkommies bij den waterstaat, en den aankoop van de schilderij van *Verboeckhoven* besproken. De minister kon daar slechts onvoldoend antwoord op geven.

De eerste artikelen werden niettemin zonder diskussie aangenomen. Het verslag der zitting zal men heden in 't bijvoegsel vinden.

— Aan de Tweede Kamer is door den Min. van buitenl. zaken medegedeeld het traktaat van vriendschap, handel en scheepvaart tusschen Nederland en het rijk van Siam, ~~den~~ 17. Dec. 1860 gesloten. De aanhef van dit stuk luidt:

»Hunne Majesteiten *Phra Bard Somdetch, Phra Paramendr Maha Mongkut, Phra Chom Klau, Chau Yu Hua*, de Eerste koning van Siam, en *Phra Bard Somdetch Phra Parawendr Ramesr Mahiswaresr, Phra Pui Klau Chan Yu Hua*, de Tweede koning van Siam, en Zijne Majesteit *Willem III*, koning der Nederlanden, prins van Oranje-Nassau, groothertog van Luxemburg, enz. enz.; wenschende de betrekkingen van goede verstandhouding en koophandel, welke gedurende meer dan 200 jaren ongestoord tusschen Hunne respektieve goevernementen en onderdanen bestaan hebben, te vergemakkelijken en uit te breiden, hebben besloten, een traktaat van koophandel en zeevaart te sluiten, enz."

— Op last van het Departement van Oorlog moeten de militaire autoriteiten aan gemeld Departement eene opgave zenden, in hoeverre de kazernen in elke garnizoensplaats al dan niet door middel van gas verlicht worden.

— De sektie Ecloo-Maldeghem van den spoorweg van Ecloo naar Brugge werd Maandag plegtig geopend; daar er plan is den ijzeren weg, die ongeveer een uur van de grenzen verwijderd is, te verlengen over Aardenburg tot Oostburg wekte de zaak in Staats-Vlaanderen veel belangstelling.

— Naar men verneemt, zal de aanleg van den spoorweg Almelo-Salzbergen niet worden uitbesteed, maar voor eigen rekening der Maatschappij geschieden. *Dr. en Ass. Ct.*

— Nog in dit jaar worden door de komm. voor staatsspoorwegen aanbesteed het maken van den aardenbaan en de kunstwerken in en bij Venlo, het veranderen der vestingwerken aldaar en het doen van werk voor het stations-emplacement te Harlingen.

— De Staten der provincie Friesland hebben ll. Woensdag besloten tot het verleenen eener subsidie uit de prov. fondsen van 3/8 der kosten van de werken tot herstel der zeeweringen van het waterschap de Wiel ad *f* 37,800 en dus ten bedrage van *f* 14,175. Aan het toekennen der subsidie is als eerste voorwaarde verbonden, dat de ingelanden van de Wiel de bij het prov. geregtshof tegen den kommissaris des konings qq. en bij de arrond. regtbank te Sneek tegen den sekretaris-ontvanger van het waterschap door hen ingestelde procedures zullen doen royeren en zij zich onvoorwaardelijk aan het voor genoemd waterschap bestaande reglement zullen onderwerpen. *Handbl.*

— In de raadsvergadering te Schiedam is besloten veranderingen in het belastingstelsel in te voeren tot dekking van het jaarlijksch tekort van *f* 25,000

— De gemeenteraad van Leyden heeft op gister tot architekt benoemd den heer *J. W. Schaap*, burgerlijk architekt aldaar.

— Tot doktor in de letteren is te Groningen den 19. dezer gepromoveerd, de heer *C. M. Kan*, van Groningen, na openlijk te hebben verdedigd eene *disputatio de Euhemero.*

— Den 19. dezer des namiddags ten 2 ure liep op 's Rijks werf te Nieuwediep met goed gevolg van stapel het schroefstoomschip 3. klasse Prinses Maria.

— In de bovenrol van Zr. Ms. fregat Prins Alexander der Nederlanden zijn geplaatst de HH. *J. van Hattem*, dir. offic. van gez. 2. kl.; *G. F. Rochat*, offic. van gez. 3. kl.; *C. van Berkel*, offic. van adm. 3. kl.; *H. L. E. Pisuisse*, adjunkt-adm. en *P. Dibbetz*. 2. luit. bij het korps mariniers.

— De ooglijders van de schepen te Vlissingen zijn bij hun vervoer naar Middelburg zeer oproerig geweest, zij beweren, zoo gezond als visschen te zijn.

— Kap. *Biorn* is van Woerden naar Briel overgeplaatst.

— De offic. van gez. 2. kl. *Muller* en *Brouwer* zijn voor eene maand aan 's rijks hospitaal gedetacheerd, ter aflegging van hun examen als offic. v. gez. 1. klasse.

— Men schrijft uit Madrid, dat groote Spaansche financiers, in overeenstemming met de regering, op dit oogenblik met Londen en Amsterdam onderhandelen, om de Spaansche fondsen officiëel op de beurzen dier steden te doen noteren.

— Men schrijft uit 's Hertogenbosch: »Naar men verneemt, heeft het kapittel der St. Janskerk alhier een adres opgezonden, waarin het verlangen wordt te kennen gegeven, om den kerkelijken provisoiren toestand van het bisdom van 's Bosch te kunnen behouden, waarvan de administratie voorloopig aan den hoogw. heer *J. Zwijsen*, aartsbisschop van Utrecht is opgedragen."

— *Het Amsterdamsch genootschap tot bevordering der koepokinenting voor minvermogenden* hield op Donderdag 13 dezer zijne 59. jaarlijksche algemeene vergadering. Uit het verslag, door den voorzitter, dr. *M. W. Luber*, uitgebragt, bleek, dat in het afgeloopen jaar waren ingeënt 2319 personen, zijnde 227 meer dan in het vorige jaar, en makende sedert de oprigting een getal van 94,873 personen.

— Mevr. *v. d. Wall v. Puttershoek*, geb. *Repelaer* heeft op den gedenkdag der oprigting van 't bestedelingenhuis te Dordrecht op 13 Nov. de oude lieden een feestmaal gegeven en *f* 1000 aan 't gesticht geschonken.

— Werd het koncertsaizoen van 1862—63 door den bekwamen kapelmeester en violist den heer *C. Coenen* met medewerking van den heer en mevr. *Bremer* van Rotterdam den 19. Nov. jl. op eene, de uitvoering betreffende, zeer gunstige wijze geopend, dan vertoonen zich een aantal koncerten in het verschiet, waarop de muziekliefhebbers veel kunstgenot zullen kunnen smaken. Wij noemen daarvan *thans* slechts het eerste invitatie-koncert (26 Nov.) van heeren studenten, opgerigt in 1825, waarop de vermaarde zangeres mevr. *Fabbri*, de rivale van de *Patti*, te Paramaribo, en de jeugdige reeds uitstekende viool-virtuoos, de jongeheer *de Graan*, van Amsterdam zich zullen doen hooren. Kan het dus wel anders, of veler verwachting moet hoog gespannen zijn, om eene elders zoo hoog gewaardeerde artiste en het reeds uitmuntend talent eens Nederlandschen jongelings te leeren kennen; kan het dus wel anders of velen der daartoe genoodigden van Utrechts bewoners zullen naar dien avond verlangend uitzien? Intusschen vestigen wij op nieuw de aandacht van het publiek op de te geven stadskoncerten, welke ongetwijfeld zeer veel schoons ook ten opzigte van beroemde virtuozen zullen opleveren, en waartoe de toegang door eene aanzienlijke vermindering der kontributie en zonder ballotage, veel uitlokkender dan vroeger is. Dr. K.

— Tegen den rijksveldwachter-brigadier *A. Schutstal*, te Enschede, is regtsingang verleend ter zake van moedwillige mishandeling en verwonding, onlangs door hem te Enschede gepleegd. In afwachting van den afloop dezer procedure, is genoemde *Schutstal* door den prok. gen. in Overijssel geschorst.

— Een boer te Bellingwolde kocht voor *f* 3.500 loterijbriefjes, en gaf voor deze som zijne boerenplaats tot hypothekair onderpand.

— Op nieuw is de justicie tot de ontdekking gekomen eener zware misdaad, gepleegd in het naburige Beekbergen, zoo schrijft men uit Apeldoorn aan de *Amst. Ct.* Zaturdag avond kwam de arbeider H. B. van zijn dagwerk uit het Ugchelsche bosch te huis, waarna zijne vrouw hem het eten voorzette. Onder het eten klaagde B. over hitte en prikkeling in de keel, en spoedig daarna over misselijkheid, waarop hij zich naar buiten begaf en gelukkig aan het braken geraakte. Evenwel werd geneeskundige hulp ingeroepen en den lijder door den doktor een tegengift toegediend, met zulk een gunstig resultaat, dat B. het grootste gedeelte van het eten weder kwijt raakte. De policie, van het gebeurde onderrigt, heeft onmiddellijk de door B. uitgebraakte stof chemisch doen onderzoeken, uit welk onderzoek duidelijk bleek, dat rattenkruid het eten had vergiftigd. De vrouw van B., met welke hij ongeveer twee jaren was gehuwd, werd gearresteerd, verhoord, en (na eerst ontkend te hebben) tot de bekentenis gebragt van hare misdaad. Zij had rattenkruid boven op het eten gestrooid; zij zeide, verleid te zijn door den veldwachter G. D. van Beekbergen, tot wien zij erkende in ongeoorloofde betrekking te staan, en met wien zij zou gaan huwen, wanneer haar man maar eerst uit den weg en de wettelijke termijn voor haren weduwstaat verstreken was. Inmiddels zoude de ziekelijke vrouw van G. D. (volgens hunne berekening) wel overleden zijn. Volgens verklaring van vrouw B. was G. D., na het plegen der misdaad, bij haar komen informeren of het gift was toegediend, waar zij het papiertje had [illegible] en hoe B. het maakte. Deze was toen nog zeer benaauwd, doch men heeft thans alle hoop hem in het leven te behouden. G. D. is mede in hechtenis genomen, maar ontkent zijne medepligtigheid. — Op de goederen van den bar. *v. Heeckeren* te Hengelo ontdekte de jagtopziener 4 stroopers; 3 kozen het hazenpad, de 4. wierp zich op den opziener en wierp dezen op den grond; een oogenblik later vervolgde de opziener zijn aanrander weder, waarop deze zijn geweer loste en zijn vervolger in den hals schoot; de strooper is onbekend gebleven. — Gedurig worden er nog vrachten bloemkool uit Rijnsburg verzonden, des te opmerkelijker, omdat de verzendingen, reeds vroeg begonnen, dit jaar, gelijk gemeld is, buitengewoon groot waren. — De dief van de gouden ketting uit de R. K. kerk te Rotterdam was een Belg., die zijn roof te Antwerpen had verkocht; een paar juweelen steentjes had hij alleen tot aandenken aan zijn horologieketting doen hechten; 't is niet denkelijk dat men hem dit aandenken zal laten. — De dieven bij den notaris te Weert hebben wel 18,000 fr. aan fransch geld en effekten medegenomen, maar *f* 1200 Hollandsch achtergelaten.

WATERHOOGTE.

Arnhem, 20 *Nov*. 1 36 El. AP. 8.31. Gev. 4 d. Rijnhoogte te Keulen 20 Nov. 6 v. 11 d.

— In het artikel van prof. *Vreede*, gister in ons blad opgenomen, is eene drukfout ingeslopen; waar er sprake was van de inrigting van het Fransche departement voor buitenl. zaken stond er: Afdeelingen van het midden, van het oosten en van het noorden; dit moest zijn van het *Zuiden*, van het *Oosten* en van het *Noorden*.

Een blik op de begrootings-discussie.

In de geschiedenis van ons staatsleven, bekleedt de behandeling der jaarlijksche rijks-begrooting eene voorname plaats. En geen wonder; de beraadslaging over hare hoofdstukken en hunne veelvuldige onderdeelen, geeft aan de vertegenwoordiging ruimschoots gelegenheid om over den gang van 's lands zaken — zelfs tot in bijzonderheden — een oordeel uit te spreken.

De belangstelling van het publiek in de behandeling van dat onderwerp, moet noodzakelijk klimmen, naar mate het magtsbegrip zich bij de Tweede Kamer sterker ontwikkelt en zij, als stond art. 73 niet in de grondwet geschreven, de behandeling der staatsbegrooting te baat neemt, om hen, die aan hare meerderheid niet welgevallig zijn, van den ministerzetel te verwijderen. Reeds had de houding der Kamer in 1860 en 1861 bezorgdheid opgewekt en werd door mij, in eene brochure destijds opgesteld, én op het gevaar, én op de ongrondwettigheid gewezen van het standpunt, dat de Kamer al meer en meer ging innemen.

Inmiddels is de toenmalige oppositie regering geworden. Aan den boom van het politiek alvermogen der Kamer, is deze vrucht gegroeid.

De heer *Groen* heeft bij de begrootings-diskussie de gronddwaling aangewezen, waartoe m. i. de meerderheid der Kamer is vervallen: ik bedoel de afstemming der begrooting, om redenen daar buiten gelegen.

Door de toepassing van dit stelsel heeft men in 1860 *Rochussen* en in 1861 *van Heemstra* verwijderd, en zijn wij in den toestand gekomen, waarin wij ons nu bevinden. Al is die toestand naar veler oordeel voor de ministers onhoudbaar en nadeelig voor het Vaderland, er behoort in dit opstel meer van het stelsel, dan van zijne gevolgen sprake te zijn.

Het organisme van den staat wordt in werking gehouden, door den geregelden gang der verschillende raderen, elk op de plaats die het in het groote raderwerk inneemt. Om dien geregelden gang te bestendigen, kan het niet anders of elk onderdeel moet zich bewegen, met zijne eigenaardige snelheid en juist binnen de daarvoor aangewezen plaatsruimte en grenzen. Heeft het tegendeel plaats, er moet noodwendig schuring en storing in het raderwerk, en, in den gang van 's lands bestuur, verlamming ontstaan.

Aan de Kamer komt toe het regt van amendement (art. 107 G. W.); van verwerping (art. 108); van initiatief (art. 110 en 111) en van adressement (art. 113). Waarom moet er nu nog een regt tot feitelijke verwijdering van ministers, *buiten de grondwet om*, neen, *in stryd met de grondwet*, geschapen worden? Waarom moet er door de Kamer, gebonden aan het formulier van art. 108, bij afstemming der begrooting om redenen daarbuiten gelegen, een politieke onwaarheid vastgesteld worden?

De tegenwoordige min. v. binnenl. zaken heeft, in zijne »aanteekening op de grondwet", een zoodanige pressie, door de vertegenwoordiging op de praerogatieven der kroon uitgeoefend, gewraakt. Hij gaf daarbij het volgende expedient aan de hand: »Het schijnt allezins konstitutioneel en zal in de »meeste gevallen afdoende zijn, dat de Staten Ge»neraal, des noods hun bezwaar tegen de hande»lingen van den min., bij ernstig vertoog onder »het oog des konings brengen."

Dit is het, wat ook de heer *Groen* verlangt. Deze ervaren staatsman heeft een votum van wantrouwen aangekondigd, tegenover den min. van koloniën. Of bij ondersteld homogeniteit, dit votum niet het geheele kabinet moet treffen, omdat de koloniale politiek, bij uitnemendheid belangrijk, al het andere schijnt te beheerschen, laat ik in het midden. Maar zooveel is zeker, dat de voorsteller daarmede blijven zal binnen de grenzen zijner grondwettige bevoegdheid. Voor een votum van wantrouwen, voor een vertoog aan den koning moeten bewijzen geleverd en gronden aangevoerd worden. Voor een afstemming der begrooting behoeft men ze niet bij te brengen, of zoo men ze in schijn al zoekt, ze zijn spoedig gevonden, want de voorspiegeling van bezuiniging behaagt velen.

Voor wie aan moraliteit hecht, ook in de politiek, hebben de laatste jaren donkere bladzijden geleverd. — Voor wie zich aan de grondwet wenscht te houden, — voor wie geen volkssouvereiniteit wenscht, — voor wie verlangt: »de constitutionnele monarchie overeenkomstig de grondwet, niets meer en niets minder," is het streven der Kamer naar politiek alvermogen, niet behagelijk, niet aanlokkelijk.

Is het niet zorgwekkend, dat de koloniale politiek een strijdvraag der partijen is geworden? Een einde van koloniën moest aan de wisselvalligheid van het bestuur en aan de proefnemingen der theorie een einde maken. Zou niet onze Eerste Kamer, met aanleiding van art. 113 der grondwet daartoe het initiatief kunnen nemen? In de verantwoordelijkheid voor 's lands belangen heeft ook zij haar aandeel.

Maarsseveen, 17 Nov. 1862. J. N. BASTERT.

Een onbetwistbaar regt — tevens een ernstige pligt.

Men is in ons land met teekenen van goedkeuring in den regel vrij mild, terugroepen en bisseeren zijn bij concerten en opera-voorstellingen een zeer gewoon verschijnsel. Wie er het Hollandsch publiek een grieve van make — niet ik, die er van overtuigd ben dat voor ieder kunstenaar, die werkelijk dien naam verdient, tot de volbrenging van zijn moeijelijke taak aanmoediging noodig, ik zou haast zeggen onmisbaar, is.

Maar opdat zulke teekenen van goedkeuring waarde hebben en inderdaad iets *beteekenen*, behoort daar tegenover te staan het gebruik maken van een regt, »qu'à la porte on achète en entrant", door geen policieverordening te fnuiken, het regt nl. om zijn afkeurend oordeel, waar het noodig is, niet te verhelen.

Hier geldt geen hoffelijkheid, geen misplaatste teêrgevoeligheid. Evenmin toch als de blijken van goedkeuring een hulde zijn aan het privaat karakter van akteur of zanger, evenmin gelden de teekenen van afkeuring zijn persoon. Waar de goede smaak wordt beleedigd, waar de kunst wordt in het aangezigt geslagen, daar is 't het regt van 't publiek, — ik zeg meer — daar is het zijn pligt te protesteren.

Maar, heeft men gezegd, ('t zijn de menschen van het »ware midden" die zoo spreken) zwijgen alleen is reeds een voldoend teeken van afkeuring. Maar ook zij die geen opinie hebben of hun opinie niet durven te uiten — ook zij zwijgen.

Wie dus een afkeurend oordeel meent te mogen vellen, moet een middel 1) hebben, om dat oordeel te uiten, waar het noodig is.

Dat het maar al te dikwijls noodig is zullen weinigen mij tegenspreken. Voornamelijk bij zangers en zangeressen is het tegenwoordig meer dan ooit zaak dat het publiek scherp toezie. De vibreermanie, het tot schreeuwens toe uitzetten van de stem, vooral bij tenoren niet zeldzaam, in één woord het jagt maken op effekt ten koste van de waarheid, zietdaar slechts een gedeelte van het zondenregister der hedendaagsche zangers.

En aan wie de schuld van dien betreurenswaardigen toestand? voor een groot deel zeker aan het publiek, 2) dat uit overmaat van welwillendheid bij toegevend is geworden en òf zwijgt, òf à tort et à travers, te pas of te onpas, in de handen klapt.

Waardeert den kunstenaar, maar naarmate gij hem meer waardeert ziet naar die mate ook scherper toe. Moedigt hem aan als hij zulks verdient, maar waar hij op uw gunst speculeert door effectbejag, door verkrachting der waarheid, bewijst hem dan niet de slechte dienst, hem zijn fouten te vergelijken en hem zoodoende den weg tot verbetering af te snijden, doet daar uw onbetwistbaar regt gelden, en flut kwijt u daar van den ernstigen pligt — en ...

Tot zoover mijn oordeel. Wil men dat van een bevoegd kunstregter hooren, zoo leze men het geen de kundige schrijver der »musikalische Briefe v. e. Wohlbekannten" hierover zegt. Na eene uiteenzetting der »Sängersünden" van den tegenwoordigen tijd eindigt hij zijn 25. brief aldus: ».... davon »trägt die Schuld einzig das Publikum; pfiffe es »unbarmherzig jede linkische Bewegung, jeden »unwahren Ausdruck, jede Ungezogenheit und »Dummheit unerbittlich aus, so würde es bald »anders werden." J. N. VAN HALL.

1) Dat middel bestaat tot dusverre, in afwachting dat men ons een beter en meer afdoend aanwijze, in chuteren of fluiten.

2) Wat men ook zegge, het is wel degelijk het groote publiek dat oordeelt. De kritiek moge dat oordeel leiden, aanvullen, verbeteren zelfs waar het noodig is, maar het publiek geeft succès of chute.

Bovenstaand stuk nemen wij op, om blijk te geven onzer onpartijdigheid in eene zaak, waarin het algemeen belang kan stellen, ofschoon wij den toon van den brief die het stuk vergezelde, anders hadden mogen verwachten; waar men een verzoek te doen heeft, is men gewoonlijk beleefd. (*)

Wat de kwestie van het fluiten betreft, we geven het den geachten inzender van het stuk in onze courant van Zondag toe, dat, ook al verbiedt het policie-reglement dit niet met bepaalde woorden, het regt er toe *hier* in den schouwburg niet aan de deur gekocht wordt. Alleen dáár, waar men een *eigen* theater-personeel heeft, kan van dat regt sprake zijn; er kan dan, als een kunstenaar door het publiek voor zijn emplooi niet voldoende wordt geacht, daar voor een plaatsvervanger gezorgd worden. Maar zou men meenen, dat de Rotterdamsche kommissie een nieuwen tenor zou enga-

geren omdat de te Rotterdam aangenomene te Utrecht aan een enkel heer niet beviel? Of zal men hier, te Utrecht, den kunstenaars in Europa eens willen gaan leeren, wat zij te doen hebben, om zich de gunst van het publiek waardig te maken? — Zeker niet.

Wat kan het fluiten *hier* dan uitwerken? Dit alleen, dat, daar men voor Utrecht geen opera-personeel kan bijeenbrengen, de opera-voorstellingen hier geheel zullen gestaakt worden, en dat dus het publiek, — dat ze blijkt te begeeren, zoolang het de opera's bezoekt — van een genot beroofd wordt, door den eigenwaan van een of van een paar heeren. Zou dat te verdedigen zijn? Of zou het geene groote onbeleefdheid mogen heeten, zelfs uit een jeugdig en te hoog gestemd gevoel van kunstpligt, de wenschen van een talrijk publiek te weêrstreven? Zou het niet het gemis verraden van de eerste pligten der wellevendheid, als men een groot gehoor, waaronder een tal van dames, een hooggewaardeerd genot wilde ontnemen, alleen, om een zoogenaamd regt te handhaven en zich eigenmagtig als beoordeelaar op te werpen van wat hier op het tooneel mag *geduld* worden? En wat den heer *Ellinger* aangaat, een groot deel van 't publiek riep hem Maandag ll. terug; als hij dat in de *Lucie* niet mogt verdiend hebben, moest *hij* dan boeten voor die overmatige welwillendheid van velen zijner hoorders?

't Spijt ons daarom, dat de heer *v. Hall* in 't veld treedt, om eene daad van jeugdige onbezonnenheid te vergoêlijken. Bij bedaard overwegen, zal hij, dunkt ons, overtuigd worden, dat wat *in abstracto* juist is, hier te Utrecht niet mag gebillijkt worden, en zal hij door zijn vermogenden invloed, naar wij wenschen, medewerken, om het bewustzijn te doen ingang vinden, dat, hoe hooggestemd iemands kunstgevoel ook moge wezen, hij, die een geheel publiek aan zijn individuëel oordeel wil onderwerpen en opofferen, zijne pligten als lid van dat publiek miskent, en zich zelf op een standpunt plaatst, dat hij, eigenmagtig, ten koste van het genot van honderden, niet mag innemen.

Als het bovenstaand schrijven overigens het publiek tot meerdere voorzigtigheid in het toejuichen brengt, zal het toch zijn nut doen; wij hopen, dat het stuk van den heer *v. Hall* altbans dat goede gevolg mag hebben. *De Red.*

(*) Wij herhalen hier nogmaals, dat wij alle bekende en onbekende briefschrijvers niet kunnen antwoorden; wij konden daarvoor anders wel een vasten klerk aanstellen!

TURIJN, 17 November.

Uit het Napolitaansche schrijft men, dat reeds sedert twee maanden de provinciën Lecce en Bari weder even onveilig worden gemaakt door roovers als Capitanate. Den 28. Okt. heeft eene bende van 30 roovers te paard zich op de landgoederen van den heer *Zaccaria* vertoond en er levensmiddelen en paardenvoeder geëischt. Den 5. dezer hebben zij in de nabijheid van Monopoli wat geplunderd en wilden toen in het landhuis van de heeren *Carare* dringen, waar zij echter werden verdreven, na twee paarden gestolen te hebben. Den 15. heeft bij Castellana eene ontmoeting plaats gehad tusschen die bende en een detachement troepen der nationale garde, dat elf soldaten en een officier verloor. In de provincie Lecce is de post tweemalen aangehouden; de paarden zijn gestolen en de brieven verbrand. Ook zijn er twee landgoederen in brand gestoken en is een menigte vee gestolen.

Te Cremona is de president der regtbank van koophandel bankroet gegaan. Het passief bedraagt twee millioen en bestaat voor een niet gering gedeelte in de spaarpenningen der behoeftigen.

WEENEN, 18 November.

De financiële komm. voor het budget van 1863 heeft besloten te adviseren tot aanneming van voorgedragen belastingverhoogingen, waaronder die op het inkomen verdubbeld en die op de coupons van 5 op 7 pct. verhoogd zullen worden.

De regering heeft aan de nijverheids-vereenigingen te kennen gegeven, dat baron *Thierry* slechts als privaat persoon en niet met eene officiële zending naar Engeland is geweest, en dat zij dus niet verantwoordelijk is voor wat hij daar heeft gesproken.

Uit Athene wordt gemeld, dat, na den dood van *Grivas* het korps der Palikaren door *Rouffos* ontbonden is, hetgeen vooral van belang is voor de betrekkingen met Turkije. Men vreest echter, dat de manschappen zich nu met rooverij zullen gaan bezig houden. — Te Athene blijft het rustig. Uit de provinciën hoort men slechts weinig. Er komen wel deputatiën tot het voorloopig bewind, maar dat zegt niet veel, want er kwamen er ook tot den koning. Op vele plaatsen weigeren de boeren belasting te betalen. De tuchteloosheid onder de troepen houdt aan.

Den 2. Nov. is op Metelin de geheele Grieksche bevolking tegen den Turkschen goeverneur opgestaan. De orde is echter zonder bloedvergieten hersteld.

— 20 *Nov.* Met. 5 pCt. 71.20; Nat. 82.80; Bank. 792.—; Noord-Baanak. —.—; Credit Anst. 221.—; O.-Fr. Spoorw.-akt. 239; Nieuwe Lomb. Venet. 289; Wissel op Londen 122.30.

BERLIJN, 19 November.

Van verschillende zijden verneemt men, dat de president-minister ter bevoegder plaatse nog geen toestemming tot koncessiën heeft erlangd. Die koncessiën echter zullen, zoo zij gedaan worden, slechts ten doel hebben de oppositie te verdeelen. Dat echter zal niet gelukken.

De Landdagen geven blijken, niet zoo geheel gezind te zijn om de hun voorgelegd wordende loyauteitsadressen zoo maar *en bloc* aan te nemen. Na lange diskussiën wordt tot verzending aan kommissiën besloten.

Van de 2020 handteekeningen op een adres uit den Kreis Waldenburg, zijn 2002 van mijnwerkers uit de staatsgroeven.

Sedert eergisteren avond ziet men hier allerwege roode aanplakbiljetten, welke eene zeer vreemde mededeeling ter kennis van het groote publiek brengen. Er wordt namelijk eene premie uitgeloofd van 200 thl. aan dengene, die eenig narigt verschaft, betreffende den heer *Seminoff*, staatsraad in Russische dienst, voor eenige dagen in de hoofdstad aangekomen, doch sedert eergisteren ochtend spoorloos verdwenen.

De *Kassel. Ztg.* van den 10. bevat een, blijkbaar uit het ministerie afkomstig, artikel, waarin de indiening van het budget als een grondwettigen pligt der regering wordt erkend. Des avonds liep het gerucht, dat de keurvorst na eene stormachtige diskussie in den ministerraad zijne toestemming tot de indiening gegeven had. — Heden meldt men echter, dat het ministerie zijn ontslag bekomen heeft, en dat men op morgen eene verdaging der Kamer verwachtte.

De zoogenaamde »Groot-duitsche hervormingsmaatschappij te Munchen" heeft zich den 15. dezer gekonstitueerd en telt 180 leden. Haar doel is, door alle wettelijke middelen te trachten tot de verwezenlijking te geraken van het programma, den 28. Oktober jl. door de te Frankfort gehouden »grootduitsche vergadering" vastgesteld.

LONDEN, 19 November.

Naar men verzekert zal de Ministerraad heden vergaderen, ten einde te beraadslagen over middelen tot verlaging van de begrootingen voor oorlog en voor marine, die in het vorige jaar 28,108,000 pond sterling bedroegen.

De *Times* maakt een telegram van zijnen korrespondent te Athene bekend, volgens hetwelk aldaar alles rustig was en de weêrbarstigheid der soldaten in de provinciën onderdrukt was geworden. De nationale garde werd georganiseerd en gewapend. Te Syra had men zich voor prins *Alfred* verklaard en dit scheen ook het geval te zullen zijn over geheel Griekenland.

In de rivier Verdinho, in Brazilië, werd onlangs een diamant gevonden, die viermaal zoo groot is als de in het jaar 1853 ontdekte, beroemde Ster van het Zuiden, die in het bezit is van den heer *Halphen* te Parijs en thans geslepen 125½ karaat weegt, terwijl hij in ruwen toestand eene zwaarte van 255½ karaat had. De nieuwe reuzen-diamant heeft den naam van *Pedro Segundo* bekomen.

— 20 *Nov.* Gec. 92; Mexiko 3 pCt. 33¼; Peru 4½ pCt. —; Venez. 3 pCt. —, 1 pCt. —; Port. 3 pCt. 47¾; Sp. 3 pCt. 55, 2 pCt. 46¼; Russ 4½ pCt. 93. 5 pCt. 95; Sard. 5 pCt. 83½.

PARIJS, 19 November.

Men spreekt van eene nota van den heer *Drouin* dezer dagen aan graaf *Russell* gezonden; de inhoud er van zou hierop nederkomen: In de eerste plaats verklaart *Napoleon's* minister van buitenl. zaken dat Frankrijks aandacht opgewekt is door zekere wapeningen aan gene zijde van het Kanaal, en dat 's keizers regering het regt zou hebben, ophelderiug ten deze te vragen. Vervolgens beklaagt hij zich over de weinig loyale houding, door Engeland in de Grieksche kwestie aangenomen. Zoo b. v. verklaart Engeland te Parijs, St. Petersburg en Munchen, dat het de kroon van Griekenland voor prins *Alfred* niet kan aannemen, terwijl van den anderen kant al de bij de keizerl. regering ingekomen rapporten melding maken van kuiperijen van Engeland, en van den ijver waarmede deze mogendheid in den Helleenschen Staat ten voordeele van prins *Alfred* laat werken. Dusdanige handelwijze, zegt de heer *Drouin* is van dien aard dat de keizerlijke regering er zich zeer gevoelig over moet toonen. In de derde plaats betreft de nota de Amerikaansche kwestie. De minister betreurt het dat de Britsche regering heeft geweigerd zich met de Fransche bemiddelingsontwerpen te vereenigen; de Fransche regering heeft ten aanzien van dit belangrijk punt eene gevestigde overtuiging, en ofschoon men die regering niet ondersteunt, zal zij daardoor niet belet worden naar de bereiking van haar doel te streven. Frankrijk zal alzoo, voor het geval dat de elementen eener schikking ten eenenmale mogten ontbreken en de staking der vijandelijkheden onmogelijk mogt wezen, de Zuider-Staten als afzonderlijke republiek erkennen. — Of het stuk echt is, is nog onzeker.

Men verneemt nu dat de graaf *de Flahault* zijn ontslag heeft ingezonden, zoodra hij de benoeming van den heer *Drouin de Lhuys* tot minister van buitenlandsche zaken vernomen had.

Te Rome is het gerucht in omloop, dat de keizerin den paus een bezoek zal brengen.

Baron *Gros*, de nieuwe gezant van Frankrijk bij het Britsche hof, is ongeveer 70 jaar oud, en heeft als diplomaat aan zijn land reeds vele en gewigtige diensten bewezen. In 1820 trad hij in staatsdienst als ambtenaar bij het departement van buitenl. zaken; in 1829 tot baron verheven, vertrok hij kort daarna als eerste gezantschaps-sekretaris naar Mexiko; in 1834 werd hij zaakgelastigde te Santa Fé de Bogota (Nieuw-Grenada), en daarna volbragt hij een belangrijke zending in de La-Plata-staten; ten jare 1849 slaagde hij gelukkig in de hem opgedragen, zeer moeijelijke taak bij de Engelsche regering, betreffende de expeditie tegen Rome; een jaar later trad hij als vertegenwoordiger van Frankrijk te Athene op; in 1856 onderteekende hij als Fransch gevolmagtigde te Bayonne het grensscheidingstraktaat tusschen Frankrijk en Spanje; den 27. Junij 1858 onderteekende hij het eerste traktaat met het hof van Pekin, en den 9. November van dat jaar bragt hij de onderhandelingen over het sluiten van een verdrag tusschen Frankrijk en Japan tot een goed einde; en in 1860, ten tweeden male als Fransch gezant naar China gezonden, bragt hij met lord *Elgin* het vredestraktaat tot stand, dat de poorten van Pekin voor Europa opende. Sedert 20 September 1858 is baron *Gros* lid van den senaat.

Te Londen is men met de benoeming van baron *Gros* tot gezant van ons hof niet zeer tevreden, omdat hij tot dusver nog geen zoo belangrijke betrekking heeft bekleed, als hem voor dien post geschikt kan doen schijnen.

De eigenlijke reden van het zenden eener deputatie uit Zeitoun, ligt in het volgende: Na de nederlaag in Augustus door *Azis-Pacha* geleden, neeft *Achir-Pacha* maatregelen genomen, om genoemd distrikt te blokkeren, en bovendien verklaard, dat de blokkade zou voortduren tot de Armenische bisschop en de vier leeken, hoofden van den bond en de den Turken ontnomen kanonnen zouden zijn uitgeleverd, met bijbetaling van 125,000 piasters oorlogslasten. Zulke harde voorwaarden niet kunnende aannemen, zond men drie personen naar Konstantinopel, waar zij eindelijk, door tusschenkomst van onzen gezant, de belofte verkregen, dat eene kommissie van onderzoek zich ter plaatse zou begeven. Dat geschiedde echter niet en daarom heeft men eindelijk besloten, zich tot den keizer te wenden om diens tusschenkomst te verzoeken.

De kursus van den heer *Beyer*, geneesheer des keizers en tot deken der geneeskundige fakulteit benoemd, is gisteren door vijandelijke manifestatiën verstoord geworden. Men kon ter naauwernood de eerste woorden zijner rede hooren ten gevolge van een oorverdoovend fluiten en applaudisseren. Het gold niet zoozeer den persoon, als wel de regering, die de Med. fakulteit van eenige voorregten berooft. De hoogleeraren, die vervolgens het woord voerden, werden echter levendig toegejuicht. Men zegt dat, toen de agenten van policie de rust wilden handhaven, van weêrszijden eenige personen gewond zijn geraakt.

Te Compiègne is eene welgeslaagde proef genomen met een door een inwoner van Trier uitgevonden elektrisch orgel. Het door dit orgel gespeelde werd namelijk door eene aan den anderen vleugel van het kasteel geplaatste piano herhaald. Op gelijke wijze zou, volgens den vervaardiger, bij goeden staat der elektrische geleidraden, een te Parijs gespeeld stuk op dienzelfden oogenblik te St. Petersburg of elders gehoord worden.

Op den spoorweg van Limoges naar Perigneux zijn in den tunnel van Thiviers twee treinen tegen elkander gestooten. Van de reizigers is gelukkig niemand gewond of gedood, maar van de beambten zijn twee gedood, een vreeselijk verminkt en een waanzinnig geworden.

De toestand van mlle. *Livry*, de danseuse wier kleederen vuur vatten bij de voorstelling der *Muette*, en in wier toestand algemeen wordt belang gesteld, om haar onberispelijk gedrag als meisje en wijl zij eene dochter is van een der hoogste keizerlijke beambten, is steeds zeer ernstig. Gister nacht heeft zij eene ijlende koorts gehad, en getracht het verband los te rukken. Ook een spuitgast, die haar te hulp gesneld is, verkeert in bedenkelijken toestand.

Men weet dat eene vrouw, *Rosalie Gardin* geb. *Doïse*, op hare eigene bekentenis wegens vadermoord werd veroordeeld, ofschoon het later bleek, dat zij onschuldig was. Bij haar nieuw verhoor heeft zij 't volgende als reden opgegeven: Ik wist niet wat ik doen moest om uit het gevangenhok te komen; ik zou ook niet gezegd hebben wat ik zeide, indien ik niet zwanger was geweest; maar de griffier hield niet op, mij den raad te geven te bekennen, en hij beloofde mij, dat ik dan niet meer in dat akelige hok, maar op een andere plaats zou opgesloten worden, omdat ik hem zeide dat ik veel pijn had en zwanger was. Bovendien vreesde zij »het halsafsnijden," zooals zij zich uitdrukte. Hare bekentenis was dus een gevolg van het opsluiten in een kerkerhol, van het buiten toegang stellen, van het natuurlijk moeder-gevoel, van de vrees voor den dood en van den aandrang van een regt. beambte.

— 20 *Nov.* Rente op tijd 3 pCt. 70.55; Fr.-Oost. Spw. 496; Sp. 3 pCt. —; 2 pCt. 46.

, De *UTRECHTSCHE KIEZERS-VEREENIGING* heeft gesteld tot Kandidaten voor de Kamer van Koophandel, de Heeren:
G. H. de Haart, E. H. Kol, N. C. Osti, J. H. Schober, J. Trip en D. van Zijdveld.

Namens het Bureau,
B. COENEN, Secretaris.

, Allen, die iets te vorderen hebben of van verschuldigd zijn aan de nalatenschap van den Heer J. STAM, in leven Scheepmaker, gewoond hebbende en op den 7 October dezes jaars overleden te Wilnis, gelieven daarvan opgave of betaling te doen uiterlijk voor den 1sten Januarij 1863 aan den Notaris J. C. VAN DER HEIJDEN te Mijdrecht. Brieven franco.

---

4 en 4½ pCts. HYPOTHEEK OBLIGATIEN,

AFLOSSING.

, Het Bestuur der Nederlandsche Hypotheekbank berigt, dat hare schuldbrieven, opeischbaar den 30. November 1862, met de tot op dien dag sedert den laatst vervallen Coupon daarop verschuldigde rente, betaald worden ten kantore van de Ontvang- en Betaalkas te Amsterdam op Maandag 1 December 1862 en volgende werkdagen.

AANBESTEDING.

, Op Zaturdag den 29. November 1862 des namiddags ten 1 ure, zal door de Heemraadschappen van Overlangbroek, Neerlangbroek, Hardenbroek en Sterkenburg, in het locaal van het Provinciaal bestuur van Utrecht worden aanbesteed.

Het opmaken van den weg langs de Langbroeker-wetering van Sterkenburg tot aan de Ameronger-wetering, en het onderhoud van dien weg gedurende één jaar na de voltooijing.

Het bestek ligt ter lezing bij J. VAN WOUDENBERG te Sterkenburg, J. KRONENBURG te Neerlangbroek; bij J. DAAMEN te Cothen, in het *Schippershuis* en in het *Zwaantje* te Wijk bij Duurstede, in het *Regthuis* te Doorn, en te Utrecht waar gewoonlijk de bestekken voor waterstaatswerken ter lezing liggen.

De aanwijzing in loco zal worden gedaan op Dingsdag den 25. November 1862 des morgens ten 10 ure, te beginnen aan de Sterkenburgsche brug; terwijl nadere inlichtingen te bekomen zijn bij den Hoofd Ingenieur en Aspirant Ingenieur van den Waterstaat, alsmede bij den opzigter J. VAN DIJK, allen te Utrecht.

AANBESTEDING.

, Op Zaturdag den 13. December 1862, des namiddags te 2 ure, zal door eene Commissie uit het Collegie van Heeren Gedeputeerde Staten, in het bijzijn van den Heer Hoofd-Ingenieur van den Waterstaat in het 8. district, aan het Lokaal van het Provinciaal Bestuur te Utrecht in het openbaar worden aanbesteed.

Het driejarig onderhoud 1863—1865 van den weg van Doorn naar Leusden.

De bestekken waarnaar deze besteding geschiedt, liggen ter lezing te *Vreeswijk* in het Logement bij *van Reenen*, in de Regthuizen te *Doorn* en te *Leusden*, te Utrecht ter Provinciale Griffie en verder ter plaatse waar de bestekken van Waterstaatswerken gewoonlijk ter lezing worden gelegd.

De aanwijzing in loco zal worden gedaan op Woensdag den 10. December 1862 des morgens ten 10 ure te beginnen te Doorn terwijl nadere inlichtingen kunnen verkregen worden bij den Heer Hoofd-Ingenieur voornoemd, bij den Heer Aspirant-Ingenieur en bij den Opzigter VAN TEIJLINGEN te Utrecht.

De Gedeputeerde Staten van Utrecht,
Utrecht, VAN DOORN, Voorzitter,
13 November 1862. C. W. MOORREES, Griffier.

HOUTVERKOOPING.

, Op het Buitengoed *Oud Ameliswaard*, in de Gemeente Bunnik, op Maandag 24 November 1862, des voormiddags te 10 uren, van een aanzienlijke partij extra zware, gave, **Eiken-, Beuken-, Iepen- en Wilgen Boomen**, geschikt tot alle **Werkhout**; ruim drie Bunders zwaar **Eiken-, Essen- en Elzenhakhout**, en eenige mijten drooge **Takkebosschen en Stommels.**

, De Notaris TISSOT VAN PATOT te Maarssen zal verkoopen: Op *Dingsdag den 2 December 1862*, des voorm. 10 uur op de buitenplaats *Vredenhoev'* te Maarssen: 50 Iepen, 56 Eiken, 30 Beuken, 2 buitengewone zware, fijne Sparren, 1 dito Populier, 20 Esschen en andere boomen, alle geschikt tot Werkhout, en op *Donderdag den 4. December 1862*, mede des voorm. 10 ure in de herberg de *Reizende Man* te Maarssen: Tien Bunders Hoephout, 70 Roeden Teen, 1 defecte Molenroede, benevens al het Hout van de afgebrande Molen van de Hooge en Lageweide, als: Assen, Roeden, Balken, Steilon, enz., liggende op het terrein van dezelve Molen. Breeder bij biljetten omschreven; al het hout kan per water vervoerd worden.

DE KLEINE BAZAR.

LIGTEGAARD.

, Wegens het *aanhoudende ongunstige weder* zal van af heden en volgende dagen worden OPGERUIMD een aanzienlijke **Collectie** van **Dames Winter-Mantels**, benevens eene groote **partij Lappen** en **Kleedjesstoffen**, **Geborduurde Robes met Randen** enz. *tot zeer veel verminderde prijzen.*

P. S. Gedurende de Opruiming worden geen Stalen afgegeven.

, De Notaris J. C. VAN DER HEIJDEN, gevestigd te Mijdrecht, zal op Donderdag den 4. December 1862 des middags ten 12 ure ten herberge van *K. de Ruiter* te Wilnis publiek presenteren te verkoopen:

Eene zeer geschikt gelegen **SCHEEPMAKERIJ** met derzelve WOONHUIS, zeer ruime TIMMERLOODS, 2 SCHEEPSHELLINGEN met de daartoe behoorende Sleden en verdere aanbehooren, ruime SCHEEPSWERF, SCHUUR, ERVE TUIN, en GROND, alles staande en gelegen te Wilnis: — de aanvaarding zal kunnen geschieden met 1 April 1863, de koopprenningen moeten worden betaald 1 Maart 1863, alles dagelijks, uitgezonderd des Zondags, te bezigtigen. De verkoopsvoorwaarden zullen 8 dagen voor den verkoopdag ter lezing liggen ten kantore van bovengenoemden Notaris bij wien tevens nadere informatie te bekomen zijn.

, De Notaris H. A. MEENDERINK, gevestigd te Utrecht, zal op Donderdag den 4. December 1862, 's morgens om 11 ure, ten huize van F. VAN HETEREN, te *Harmelen*, in het openbaar verkoopen, 108 **Esschen Boomen**, 2 **Populieren** en 1 **Wilgenboom**, allen staande in Harmelerwaard, gemeente Harmelen. Op dag tot 25 Julij 1863.

HOUTVERKOOPING

, De Notaris H. DUIJFJES, zal den 8. Dec. 1862, 's morgens 11 uur aan den Hommel te Ouden Rhijn verkoopen.

Het **Griendhout en Teen** van ruim 16 Bunders **Land.**

, In een **APOTHEEK** alhier, waar ruimschoots gelegenheid bestaat zich te bekwamen **verlangt men een LEERLING.** Adres franco no. 36 bij den Boekhand. W. MAARSCHALKERWEERD.

COCOS-ZEEP.

, Deze ZEEP schuimt sterk, reinigt oogenblikkelijk, ontneemt alle scherpte aan de huid, maakt haar zacht en blank en geeft haar een jeugdig frisschen tint. Men koopt een groot stuk voor 15 Cents.

Bij het wasschen van gekleurde goederen en zijden en wollen stoffen, doet zij, van eene zuiverder en minder scherpe loog bereid, de kleuren minder aan en maakt de wol niet hard. Zij onderscheidt zich bovendien van de nagemaakte soorten door hare witte en doorschijnende kleur, door droogte en hardheid in het gevoel. De nagemaakte gelijken in kleur en gevoel veel op eene vetkaars.

☞ De goede, echte soort van het **VERKOOPHUIS** heeft den naam H. KERCKHOFF zoowel op de Zeep als op het Etiquet.

Etiquetten en Stempel heeft men intusschen nagemaakt, met uitzondering van den naam „H. KERCKHOFF", welken men, ter misleiding van het Publiek, in de nagenoeg gelijkluidende „H. NEUHOFF" veranderde. Onder dezen stempel nu verkoopt thans een bekende *knoeijer* zijn namaaksel.

Wij verzoeken de Dépôthouders instantelijk hunne Kalanten op deze bijzonderheden opmerkzaam te maken.

Het **PERSISCH INSECTENPOEDER** doodt oogenblikkelijk Weegluizen, Vlooijen, Motten, Bladluizen, Mieren en alle andere ongedierten. Wij verkoopen het in zakjes voor 50 Cents.

PORTMAN'SCHE POLITOER of WRIJFWAS met gebruiksaanwijzing. Het fleschje kost 15 Cents.

BRABÄNDERS CHOCOLADE-KOEKJES, met wormafdrijvende zelfstandigheden, zijn uitmuntend in hunne werking en worden gaarne door de kinderen genomen.

De geneesheeren BEIJER, GEERLING, HOPMAN en FAHRMEISTER hebben ze met het beste gevolg aangewend en spreken er met veel lof van. Zij kosten 40 Cents het doosje.

Het gunstig bekende **SCHUMACHER'S POETSPOEDER**, dat het spoedigst en op de gemakkelijkste wijze het Metaal schoonmaakt, is weder voorhanden.

VLIEGENLIJM, om Vliegen te vangen, het fleschje 20 Cents.

BRABÄNDERS **STIJFSELGLANS** doet het IJzer glad en gemakkelijk over het goed heenloopen en het goed krijgt eenen mooijen glans. Een Zakje kost 13 Cts.

De nieuwe **MINERALE LIJM** is kleurloos, doorschijnend als glas en hecht het gebroken voorwerp, hetzij van Porcelein, Glas, Hout, Marmer, IJzer of ander Metaal, zoo stevig aan elkander, dat het eer op eene andere plaats, dan op de gelijmde breken zal. Een fleschje kost 30 Cents.

Het **VLEKKENWATER** neemt alle mogelijke vetvlekken weg uit Zijden, Wollen en andere Stoffen, zonder de kleuren in het minst te veranderen. Prijs per Flacon 40 Cents, groote Flesch *f* 1.

VERKOOPHUIS, te Amsterdam.

Utrecht, T. Uhlenbroek Choorstr.
T. Uhlenbroek O. Gracht bij de Hamburgerbrug.
L. J. R. Bosch Lijnmarkt.
P. J. Huinck „
Amersfoort A. H. v. Ruiven.
„ M. Steijreiff.
Baarn, E. v. Dapperen.
„ Gez. Petersen Nobbe.
Hilversum, Andr. de Wit.
Kuilenburg, J. v. Hondius.
Loenen a/d Vecht, Wed. Mulder.
Vianen, B. Swaving.
Wijk bij Duurst., Wed. C. Zorn.
IJsselstein, J. Groenhoff.
Zeist, C. G. Adlung.
En in de bekende depôts in de andere steden.

TE HUUR

, Met Mei 1863, HUIS en TUIN, op de Kromme Nieuwegracht, G. No. 355. Adres Twijstraat, B. No. 246, bij

H. A. BOSSHARDT,

, Wordt **te HUUR gevraagd** een HUIS in of even buiten Utrecht, tegen den huurprijs van p. m. *f* 300. Adres onder No. **119**, in den kantoor-boekhandel van NOLET EN ZOON, te Utrecht.

, Tegen April wordt *in* of *om* Utrecht te huur gevraagd een BOVENHUIS, minstens vier Kamers, Keuken en Zolder. Brieven onder letter P. met opgave van den huurprijs te bezorgen bij den Boekhandelaar J. G. BROESE, Oudegracht bij de Lijnmarkt.

PELTERIJEN.

, In het Magazijn van J. LEENARTS, Choorstraat, E, No. 12, zijn ruim voorhanden de keurigste artikelen van gemaakt **BONT** *tot zeer billijk* gestelden prijs.

, **Wordt verlangd** tegen Februarij e. k., eene bekwame KEUKENMEID, liefst van de P. G. Alleen zij, die goede getuigschriften, van bekwaamheid, zindelijkheid en goed gedrag kunnende overleggen, zullen in aanmerking komen. Adres franco brieven onder lett. Y bij den Boekhandelaar J. H. SIDDRÉ, Oude Gracht bij de Hamburgerbrug.

MARKTBERIGTEN.

WIJK BIJ DUURSTEDE, 21 Nov.

Roode Tarwe per m. van *f* 9.00 tot *f* 10.00. Rw. dito van *f* 10.00 tot *f* 10.75. Rogge van *f* 6.75 tot *f* 7.00. Boekweit van *f* 6.00 tot *f* 6.50. Paardenboonen van *f* 8.75 tot *f* 9.00. Haver van *f* 3.75. tot *f* 4.25. Witte erwten van *f* 8.00 tot *f* 8.25. Bruine boonen van *f* 10.00 tot *f* 11.00. Boter per stukje 5 Ned. oncen *f* 0.55. Eijeren per 100 stuks *f* 4.00.

WAARNEMINGEN, gedaan op het Koninklijk Nederl. Meteorologisch Observatorium te Utrecht. (*Zonnenburg*)

Nov.	Uren	Wind- rigt.	Wind- kr.	Barom. bij 0°.	Ther F.	Afwijk. d.Temp.	Vochtigh.	Gev. regen	*Opmerkingen*
			N. ā						
20	2	no.	0.5	766.35	36.0	— 6.3	0.77	0.	*Zw. bewolkt.*
	10	no.	0.0	66.13	34.5	— 3.6	0.89	0.	*Betrokken.*
21	8	ono.	0.0	66.76	28.0	— 9.0	0.81	0.	*Ligt bewolkt*

20 Nov. 's morg. Barometerafwijkingen in afdalende orde. Hartl. + 20.8, Portsm. + 9.4, Plym. + 8.9, Utr. + 8.7 Falm. + 8.1, Hav. + 6.0, Par. + 2.5 en Br. + 1.3. Grootste verschil Hartlepool 19.5 mm. boven Brest.

AMSTERDAM 19 November 1862.

Nederland.					63 7/8
Werkel. Schuld	2½ pCt.		63 13/16	63 15/16	75 3/4
„ „	3	„	75 3/4	75 1/8	99 3/16
„ „	4	„	99 5/16	99 3/8	
Oostindische Leening	4	„	98 1/2		
België.					
Certifik. bij *Rothschild*	2½	„	55 7/8		
Spanje.					
Obligatien	2	„	45 4/8		
„	3	„	53 1/4	53 3/16	
„ Binnenl.	3	„	49 1/4		
Amortisable Schuld			22 1/2	22 3/8	
Portugal.					
Obligatiën	3	„	45 7/8	45 7/16	
Obligatien 1856/60	3	„	44 1/16	44 3/4	
Rusland.					
Oblig. *Hope & Comp.*	5	„	101 7/8		
Oblig. 1828/29	5	„	100 7/4		
Cert. 1831/33	5	„	83 1/2		75 1/8
Cert. 1840	4	„	75 1/2	75 5/8	
„ Orig. 2e, 3e, 4e L.	4	„	75 1/8	75 15/16	
Oblig. 5de Serie	5	„	83 3/4		
„ 6de Serie 1855	5	„	90 5/8		
„ te Londen 1859	3	„	58 5/8		
„ bij *H. & Co.* 1860	4½	„	89 9/16		
Inschrijv. in Assig.	6	„	53 7/16	53 5/16	
Certifik. van Assig.	6	„	53 1/4		
Polen.					
Aand. 1835 fl. 500		*f*	164 3/4		54 1/2
Oostenrijk				54 3/8	
Oblig. Metalliek	5	„	54 1/4		
„ Metalliek	2½	„	27 1/4		62 9/16
„ Rente Amst.	5	„	75 7/8	62 9/16	749
„ Nat. 1854	5	„	62 7/16	749	
Bankaktiën			747		422 1/2
Aandeelen 1854			224 1/2	422 1/2	
„ 1860			421 1/2		
Brazilië.					
Geldl. 1860	4½	„	91 3/8		
Amerika.					23 9/16
Ecuad. Obligatiën 1855			16 15/16	23 11/16	
Venezuela Obligatiën	2	„	23 9/16		
Obligatien	1	„	11 7/8		31 5/16
Gren. Obligatiën	4½	„	19	31 5/16	79 1/4
Mexiko Obligatien	3	„	31 1/4	80	
N.-Am. Obl. C. B.	7	„	79 1/4		

Russ. Sprw. volg. 197 1/4; Oost. Aand. 1839, 332; Fr. Oost. Sp. —; Braz. 1852/58 91 3/8, Griek. 14 9/16.

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZOON.

BIJVOEGSEL

BIJ DE UTRECHTSCHE COURANT VAN

VRIJDAG 21 *November* 1862, *No.* 278.

KENNISGEVING.

AFLOSSING VAN SCHULD.

Ter kennis van de daarbij belanghebbenden wordt gebragt, dat, ingevolge de gedane aankondigingen, op den 11. dezer maand de openbare uitloting heeft plaats gehad van aandeelen in de onderscheidene geldleeningen der stad Utrecht, en dat daarbij zijn uitgeloot:

1. van de geldleening van 1836:
Nos. 65, 96, 109, 122 en 135, aflosbaar 1 Jan. 1863;
2. van de geldleening van 1841:
Nos. 4, 8, 18, 28, 33, 53, 76, 81, 94 en 107, aflosbaar 1 April 1863;
3. van de geldleening van 1842:
No. 2, aflosbaar 1 Februarij 1863;
4. van de geldleening van 1844:
Nos. 31 en 90, aflosbaar 1 Januarij 1863;
5. van de geldleening van 1855:
Nos. 3, 9, 11, 27 en 32, aflosbaar 1 Jan. 1862;
6. van de geldleening tot oprigting van het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen:
Nos. 65, 88 en 93, aflosbaar 1 Mei 1863.

Utrecht, den 11. Nov. 1862.
De Secretaris der stad Utrecht,
H. G. RÖMER.

Gemeente Raad van Utrecht.

Zitting van Donderdag 13 *November.*

Voorz. Mr. *N. P. J. Kien.*

Tegenwoordig zijn 25 leden; afwezig de HH. *Trip, Karsten, Martens, Ram, Boetzelaer* en *Jongeneel.*

Is ingekomen:

eene missive van Ged. St. houdende goedkeuring der begrooting van de schutterij 1863, — voor kennisgeving;

eene gelijke missive houdende goedkeuring van het besluit tot traktementsverhooging van 4 hulponderwijzers, — alsv.;

eene gelijke missive houdende mededeeling van de goedkeuring der gemeente-rekening van 1861, — alsv.;

eene missive van mr. *B. C. J. Visscher*, houdende verzoek niet meer in aanmerking te komen voor de benoeming van regent van het koll. der Gods- en gasthuizen, — alsv.;

eene voordragt tot uitbetaling uit onvoorzien van *f* 1625 aan de regthebbenden van wijlen *H. Hoefsmit*, ter zake van het vroegere kontrakt met hem loopende, — ter sekr.;

een rekest van de douair. *J. W. H. Bosch*, tot afkoop eener schuldpligtigheid, — ter sekr.;

eene missive van den stedelijken kameraar met teekeningen van een ontwerp voor de overdekte koornmarkt, — alsv.;

eene voordragt tot wijziging der verordening regelende den rang, enz., der beambten belast met de zorg voor de invordering inkomsten der gemeentebelasting, — alsv.;

een rekest van het armbestuur der Ned. Isr. gemeente om subsidie over 1863, — alsv.;

de 2. suppl. kohieren der hondenbelasting, dienst 1862, — alsv.;

een rekest van *J. W. Trappen*, om afschrijving van belasting op de honden, — alsv.;

rekesten van de heeren *Sprenger* en van *A. C. J. van Eelde* om afschrijving van Plaats. Direkte belasting over 1861. — alsv.;

mededeeling van de ontvangst van een geschenk, bestaande in 2 schilderijen, van den heer *B. L. C. v. d. Hagen v. d. Heuvel*, — besloten dien heer daarvoor den dank der verg. te betuigen en het geschenk in het museum op te nemen;

mededeeling van de ontvangst van een exemplaar van het Ned. jaarboekje der posterijen, van den heer *Gille Heringa*, — alsv.;

een adres aan den heer *J. C. Delbeek*, verzoekende uitbreiding der gasverlichting aan den Leidschen straatweg tot aan het buitengoed *Oog in al*, — ter sekr.;

eene cirkulaire van den majoor der artillerie *Paravicini di Capelli* betreffende de oprigting eener nationale vereeniging tot verbetering van het paardenras, — voor kennisg.;

eene aanbeveling voor 4 vakatures in het kollegie van regenten der vereenigde gods- en gasthuizen, — ter sekr.

De nieuw benoemde raadsleden *de Heus* en *Stern* ter verg. binnen komende, leggen in handen van den Voorz. de bij de wet gevorderde eeden af en nemen zitting.

Aan de orde is de voordragt betreffende de traktementen der keurmeesters voor het vee en vleesch.

De heer *Schuurman* vraagt, hoe de traktementen tot dusverre waren.

De *Voorz.* antwoordt, dat volgens informatien de vorige keurmeesters uit de keurloonen elk ongeveer *f* 700 genoten hebben.

De heer *Schuurman* merkt aan, dat de voorkeur zal gegeven worden aan veeartsen en nogtans de traktementen voor allen gelijk zijn bepaald. Spr. acht de hoegrootheid der voorgedragen som ruim, maar wenscht die althans voor hen die geen veeartsen zijn bepaald te zien op *f* 600.—

De *Voorz.* zegt dat het wenschelijk is dat men bekwame menschen in dienst behoude, en dat de bedoeling van den raad met de nieuwe regeling niet kan geweest zijn, dat de traktementen verminderd zullen worden.

De heer *Boer* heeft zich in het kollegie van dag. bestuur niet met de voordragt vereenigd, omdat hem de traktementen te hoog voorkomen. Tot dusverre is uit de keurloonen ontvangen ongeveer *f* 1500.— 's jaars, zoodat bij de voorgestelde regeling eene aanzienlijke opoffering daarnevens uit stadskas zal moeten gedaan worden. Wat het amendement van den heer *Schuurman* betreft doet hij opmerken, dat in de verordening is bepaald, dat er zullen zijn drie keurmeesters, bij voorkeur gegradueerde veeartsen; het kunnen dus ook niet gegradueerden zijn, en men heeft hier het oog gehad op een geschikt niet-gegradueerd persoon; nu zou het onbillijk wezen onderscheid te maken in de bezoldiging als de verordening geen verschil maakt in de personen.

De heer *Schuurman* zegt, dat blijkens de verordening de voorkeur wordt gegeven aan veeartsen, maar dat daarbij geen som is bepaald. Men wenscht bij voorkeur gegradueerde veeartsen, wetenschappelijke menschen; daarvoor moet men dan ook meer over hebben. Spr. vreest dat, wordt het thans gelijk gesteld, men later tot die onderscheiding zal komen en het dan zal leiden tot verhooging van de traktementen der veeartsen, die Spr. meent dat reeds hoog zijn voorgedragen. Hij stelt alzoo als amendement voor, het traktement voor niet-veeartsen te bepalen op *f* 600.— Het amendement van den heer *Schuurman* in omvraag gebragt zijnde, stemden 12 leden voor en 12 tegen, zoodat de beslissing tot eene volgende vergadering moet blijven uitgesteld. Vóór stemden de heeren *Metelerkamp, v. Voorsen, Schuurman, de Graaf, van Lier, de Jong, de Muralt, Bosch, Kol, Koene, de Heus* en *Stern.*

Het eerste gedeelte van de voordragt wordt zonder omvraag aangenomen, zoodat het traktement der keurmeesters veeartsen op *f* 800 wordt bepaald.

Zonder omvraag worden vastgesteld de 1., 2., 3. kohieren en voljaarsaanvullingskohier der Plaats. Direkte belasting over 1862.

Aan de orde is het rapport over het ziekenhuis.

De heer *de Muralt* heeft met genoegen en belangstelling van het rapport kennis genomen en gelooft, dat de raad daarvoor dank schuldig is aan de komm. Het doet hem echter leed, dat hij zich met de konklusiën niet kan vereenigen. Spr. is overtuigd dat het ziekenhuis gebrekkig, beperkt, ondoelmatig is en er groote behoefte is aan een geschikt lokaal voor ziekenverzorging en klinisch onderwijs. Spr. is het eens met de eerste komm., dat zonder algeheele vernieuwing geen afdoende verbetering mogelijk is. Spr. is het ook eens, dat er behoefte bestaat aan een ziekenhuis, waarin een veel grooter getal verpleegd kan worden dan thans. Spr. wil gaarne meêwerken tot de oprigting van een nieuw ziekenhuis, waarin ook gelegenheid tot verpleging tegen betaling van meer vermogenden zal zijn. Spr. wil er in alle opzigten toe medewerken, om ook in deze de belangen der hoogeschool te bevorderen. Het is Spr. echter gebleken, dat het plan der komm. onvoldoende is. O. a. bestaan er bedenkingen tegen, aan zoodanig huis te verbinden inrigtingen voor syphilitische vrouwen; zoodanige inrigting is echter in het plan opgenomen; soortgelijke bedenking heeft Spr. gehoord tegen de vereeniging van het ziekenhuis met de inrigting tot opname van kraamvrouwen, die volgens het plan toch ook zal plaats hebben. Niettegenstaande de grootere uitgaven dus, zal men toch krijgen eene inrigting waartegen gewigtige bedenkingen bestaan. Aannemende echter dat zij zou kunnen voldoen, wenschte Spr. meer inlichtingen omtrent den omvang der kosten, waaromtrent hij in het eerste noch in het 2. rapport duidelijke opgaven gevonden heeft. Spr. heeft gelezen, dat de kosten van het grootste plan geraamd worden op *f* 500,000; daaronder zijn echter begrepen *f* 60,000 voor inrigting en ameublement en fournituren, zoodat het gebouw zelf slechts *f* 440000 zal kosten. Uit het rapport der komm. blijkt niet welke sommen men daarvoor later noodig zal achten; de komm. spreekt alleen van de *f* 500000 voor het gebouw. Daarbij komt, dat de komm. zegt, men zal kunnen volstaan met 70 cts. te rekenen voor elken lijder per dag, zonder dat zij dit cijfer justificeert. Spr. heeft moeite dat aan te nemen. Voor zoover hij heeft kunnen nagaan kost de verpleging in den laatsten tijd, blijkens de rekening over 1861, 90 cts. per dag. Dat verschil, op 264 bedden, maakt eene belangrijke som en zou eventueel eene belangrijke misrekening geven. Op andere plaatsen, voor grootere ziekenhuizen, bedragen de kosten veel meer dan 90 cts. Ook in het eerste verslag berekent men, dat de kosten van daarstelling en inrigting voor elken lijder gerekend kunnen worden op *f* 1923; de komm. zegt, dat is niet veel, in vergelijking van hetgeen elders besteed wordt; in het nieuw hospitaal *la Riboisière* te Parijs kost elk bed 10000 frs., in dat der Diakonessen genaamd *Bethania* te Berlijn *f* 2500. En daar had men niet eens zulke kostbare funderingen te maken als waarschijnlijk hier. Vergelijkt Spr. dat met het voorgedragen cijfer, dan komt dit hem zoo laag voor, dat hij, zonder nadere justifikatie, ook dat niet kan aannemen. Voegt hij daarbij, dat de kosten van verpleging ook zooveel meer zullen bedragen dan 70 cts., dan krijgt men eene dubbele misrekening, bij den aanleg en de exploitatie. In 1861 zijn 48650 verpleegdagen in rekening gebragt, à 89 cts., — Spr. heeft echter berekend dat zij meer dan 90 hebben gekost; — daarvan zijn 18000 gedeeltelijk vergoed. Nu wil Spr. aannemen, dat voor het meerder getal lijders dezelfde verhouding zal blijven bestaan, hetgeen hij evenwel niet gelooft; dan voorziet hij wel, dat men voor de betalende lijders de kosten kan verhoogen, maar dat men ze toch moeijelijk verhalen kan ten opzigte der kosteloos opgenomenen, of men zal er minder kosteloos in opnemen dan thans, en dan staan die 264 bedden gedeeltelijk ledig en zullen dus de kosten nog zoo veel meer dan 90 cents bedragen. Dan doet men beter geen inrigting voor 264 bedden te maken, maar b. v. voor 200, nu het bestaande, voor 164, niet voldoende is. Spr. ziet de mogelijkheid wel in, dat ten gevolge van verbetering der inrigting en verpleging, zoo wel uit de stad als van elders meer lijders komen, maar dat zal relatief toch zeer beperkt blijven; in 1860 was onder de verpleegden van buiten 1/3 uit de provincie; maar gesteld dit getal verdubbelde, dan waren nog 200 bedden voldoende. Onder de kosten heeft Spr. geen som gevonden voor het terrein waarop het gebouw zal gezet worden. Als de inrigting op het St. Lukas bolwerk komt, — waar Spr. niet voor is — dan behoeft men daarvoor niets uit te trekken, ofschoon het dan toch met opoffering is van het voordeel, dat de gemeente nu of later op andere wijze van dat bolwerk kan trekken. Hij voorziet echter, dat men elders zal moeten bouwen, en dan kan wel *f* 25000 noodig zijn voor een terrein. De

komm. heeft daarvan niet gesproken. Onder de kosten van inrigting door de eerste komm. op hare begrooting gebragt zijn vermoedelijk begrepen de kosten van ventilatie en verwarming; dat blijkt Spr. echter niet duidelijk, maar in het rapport van deze komm. wordt daarvan in het geheel niet gesproken. Dat alles zijn financiële bezwaren, die Spr. aanvankelijk tegen het plan had; hij wenschte wel dat die wierden weggenomen en gelooft, dat de komm. daartoe volkomen in staat is. Mogt dan blijken dat de som te hoog ware, zoo zou men daarin aanleiding kunnen vinden een kleiner plan voor te dragen. In verband daarmede meent Spr. echter, dat gelijktijdig moet beslist worden aan wien de uitvoering en het beheer zal worden opgedragen, en wel ter voorkoming van moeijelijkheden in de toekomst. Al had hij geen financiële bezwaren, dan nog zou hij het plan niet goedkeuren, zoolang dat niet vooraf ware uitgemaakt.

De heer *Pabst* rekent als rapporteur van de komm. het in het belang der zaak, de rede van den heer *de Muralt* onmiddellijk te beantwoorden, opdat de vergadering niet blijve onder den indruk van hetgeen daarin naar Sprs. opvatting minder juist is. Dien spreker volgende begint Spr. met hem dank te zeggen voor zijne goedkeuring aan de komm. kenbaar gemaakt terwijl het daarbij uitkwam dat ook Spr. geheel met regenten en professoren of doctoren instemde dat de *noodwendigheid aan een ruimer en beter ziekenhuis zich diep doet gevoelen.* Ofschoon de gemeenteraad dank kan zeggen aan de Regenten dat zij in voeding, ligging en genees- en heelkundige hulp veel in de laatste 2 jaren hebben verbeterd zoo blijft nog veel te doen over, en nog is de verklaring *waar*, door de vorige komm., bestaande uit de HH. *Kien*, *Mulder*, *van Hoytema*, *Donders*, *Schneevoogt*, *Molewater*, *Rose* en *Ort*, eenstemmig zonder voorbehoud afgelegd, *geene verbetering, geene afdoende verbetering ten deze is mogelijk zonder eene geheele vernieuwing van het ziekenhuis, die stichting is voor de toekomst van stad en universiteit eene ware levenskwestie, want wat bestaat is den ouden en hedendaagschen roem van stad en school beide onwaardig.* Nadat de komm. alles zooveel mogelijk had onderzocht, vond zij zich genoodzaakt aan den raad het groote plan alleen wegens financiële bezwaren af te raden, evenzeer niet goed te keuren de verbouwing van het bestaande ziekenhuis, maar een plan voor een nieuw ziekenhuis in schetsteekening te maken en aan den raad voor te leggen. met dat plan waarmede de komm. zeer is ingenomen omdat zij nederig erkent veel van het eerstgenoemde plan te hebben overgenomen. Is de heer *de Muralt* minder tevreden en heeft dat lid bedenking, onder anderen tegen de plaatsing der syphilitische vrouwen en tegen de inrigting voor kraamvrouwen, voor welke beide kategoriën hij afzondering wil, de komm. wenscht hetzelfde maar stuit op de groote kosten, en zij wilde, nu het volmaakte onbereikbaar was, daarom het mindere, dat zooveel goeds had, niet laten varen. Beide inrigtingen zijn zoo geplaatst dat er weinig bezwaar overblijft, namelijk aan de uithoeken van het gebouw en goed van de andere ziekenzalen afgescheiden. Doch aan alle deze en andere bezwaren door regenten en kuratoren gemaakt kan en zal nog in veel worden tegemoet gekomen bij het definitieve plan. De heer *de Muralt* had eerst nog een bezwaar tegen de opgaven der kosten van opbouw en verpleegdagen. Omtrent het eerste punt zegt Spr. heeft de architekt verklaard dat het gebouw niet meer dan *f* 300,000 zou kosten en Spr. verdiept zich dus niet in berekeningen, maar zal op eene andere berekening verwijzen, naar de verklaringen der bouwkundigen, afgelegd in de verg. den avond voor deze raadszitting en waar alle vragen dienaangaande oplossing konden vinden. Wat de verpleegkosten betreft zij zijn in het rappert op 70 cents per verpleegdag opgegeven; die opgaaf geschiedde naar aanleiding van eene opgave van regenten uit het ziekenhuis dat de verpleegdagen van 1850 tot 1860 dat cijfer nimmer hadden bereikt en zelfs een jaar maar 55 hadden bedragen, terwijl in het diakonessenhuis voor *f* 4 per week verpleegd wordt. Als rapporteur wil Spr. echter gaarne erkennen dat de raad op eene juiste opgave regt heeft en dan moet worden aangenomen dat 77 cent als normaal cijfer kan worden aangenomen, ja dat het nog kan worden teruggebragt. De ziekenverpleging in 1861 koste . . *f* 45974,29[5]

Doch om de gewone kosten van elken verpleegdag te vinden moet daarvan worden afgetrokken de buitengewone uitgaven die zoodanig zijn te berekenen:

Nadelig saldo 1860 . .		*f* 2677.02
Recepten door anderen in het ziekenhuis gereed gemaakt		- 1193,01
Voorschotten		- 8,85
Pensioenen		- 900,—
IJzeren kribben	*f* 1503,75	
Linnen enz. .	- 896,29	
Dekens enz. .	- 332,50	
		f 2732,54
		f 7511.43

deze som over 48652 verpleegdagen omgeslagen geeft 79 cent, doch de buitengewone prijs der aardappelen en andere voedingsmiddelen geeft een verschil van *f* 1000, bovendien is aan reparatie van het gebouw besteed *f* 1072. De buitengewone prijs der voedingsmiddelen alzoo in rekening brengende geeft dit een verschil van 2 cent en komt de voedingsdag op 77 centen. De som van 90 centen per verpleegdag is dus veel te hoog en die kosten zullen geen 80 bedragen. Men behoort het gasthuis te Rotterdam niet tot voorbeeld te stellen; met waarlijk hoog te prijzen vrijgevigheid, kleedt deze weldadige stad de zieken van haar ziekenhuis in flanel en laat hen niets ontbreken maar bepoeft alles wat de kunst als red- en hulpmiddel opgeeft. Zij geeft een traktement aan den direkteur van de dubbele bezoldiging, die hier wordt betaald, en voorziet in de kosten van inwoning van dien direkteur en van die hem verder ter hulpe staan en die hij door een telegraapbschel tot zich kan roepen. Op die schaal zal ons nieuwe ziekenhuis niet ingerigt worden. Er is gezorgd voor zieken-verpleging en onderwijs naar de mate van de behoefte; luxe in niets, maar voorziening in het noodzakelijke. Ten einde er in het vervolg geene misrekening zou plaats vinden heeft de komm. het maximum der verpleegdagen op 70 duizend gerekend. De heer *de Muralt* gaat er van uit dat dit aantal spoedig zal bereikt worden; de komm. is van oordeel, dat er nog vele jaren zullen verloopen, eer dat cijfer zal worden bereikt en zij steunt in die berekening op het verledene. Op 160 bedden kwamen in 1855 41000, in 1856 39000, in 1857 42000, in 1858 44000, in 1859 42000, in 1860 44000, in 1861 48000; het verschil in 7 jaren tusschen het hoogste en laagste cijfer bedroeg 7000 verpleegdagen, maar tusschen 48000 en 70090 is een verschil van 22, dus eerst over 20 tot 30 jaren zal het cijfer tot 70000 klimmen en dan zijn door aflossing de renten zeer verminderd. Ofschoon er dus zooveel verpleegdagen in de eerste 20 jaren niet zullen zijn was dit echter geen reden om een gasthuis van 200 bedden te bouwen. In de eerste plaats omdat dit ziekenhuis niet voor zoo weinig jaren wordt gebouwd, maar vooral omdat in een ziekenhuis van 200 bedden elk bed veel meer kost dan in een dergelijk gesticht van 260 bedden en men 260 bedden moet hebben, in verband met de bevolking van de gemeente Bij de komm. wogen de kosten zwaar, het is daarom dat zij de kosten hoog raamde; zal men die kosten echter in een ander licht zien dan kan de berekening aldus gemaakt worden.

Kosten van onderhoud			*f* 300,000
Af hetgeen de Hoogeschool bijdraagt .			- 53,000
			f 253,000
Af de waarde der gebouwen en terreinen van het tegenwoordige ziekenhuis .			- 50,000
Aflossing jaarlijks		*f* 2,000	*f* 200,000
Renten ad 4%		- 8,000	
55 duizend verpleegdagen ad *f* 080 cent. .	*f* 44,000		
Af restitutie . .	- 11,000		
		f 33.000	
Af		*f* 43,000	
Bijdrage uit de fondsen en en Academie		- 24,100	
		f 19,900	

De gemeente betaalt 10 duizend gulden zoodat de bouw van een nieuw ziekenhuis slechts 10 duizend meer zou bedragen. De komm. is verder opmerkzaam gemaakt dat geen som voor een terrein uitgetrokken is. De komm. meende voorloopig daartoe het St. Lukasbolwerk aan te wijzen hetgeen voor dit oogenblik na afbraak, zeker voor verkoop na inrigting tot wandeling, voor bebouwing eene geringe waarde heeft in vergelijking voor de kosten van een ander terrein. Mogt dit laatste noodzakelijk worden geacht dan zullen gewis de uitgaven vermeerderen. Men heeft ook de vraag gedaan of er reeds in het voorloopige plan was voorzien in de ventilatie en de verwarming. Uithoofde rondom het geheele gebouw spouwmuren zijn geprojekteerd kunnen de tegenwoordige stelsels van verwarming of ventilatie worden ingevoerd. Doch op dit oogenblik is de komm. geneigd om alleen te zorgen dat de zoogenaamde natuurlijke ventilatie gemakkelijk en volledig zal kunnen geschieden en helt zij over om op de tot hiertoe gebruikelijke wijze de vertrekken te verwarmen. Dit ten minste was de raad welke zij van deskundigen ontving. Eindelijk heeft de heer *de Muralt* de komm. voorgehouden dat volgens zijn gevoelen de leden huiverig schenen iets omtrent de administratie te bepalen. Dit beweren is onjuist; de komm. begreep dat het ontijdig was daarover in het rapport een bepaald gevoelen uit te spreken, maar hiertoe uitgenoodigd zal zij geen oogenblik aarzelen te zeggen dat die regeling hoogst eenvoudig kan zijn. Al wat tot het gebouw betrekking heeft moet als uitgaaf aan een eigendom van de gemeente door de stedelijke ambtenaren op last van het bestuur geblijven, als door het koninklijke besluit tot bestuurders van de fondsen voor ziekenverpleging door de fundatores aangewezen, met uitzondering van de verpleeging in het akademische gasthuis, welke op last van de professoren zal geschieden, na eene regeling zoo en in diervoege deze thans is bepaald. Dat inwendige beheer zal ook geschieden geheel naar de begeerte van den raad der gemeente, want den invloed dien hij op de keus der regenten uitoefent verzekert hem eene rigtigen gang van zaken. Is dus de invloed van het gemeente-bestuur verzekerd, niet minder zullen regenten kunnen zorgen dat zij kunnen voldoen aan de verpligtingen hun opgelegd, want de eerbiediging der regten van elk zedelijk ligchaam dat bestuurt of voor anderen bestuurt, is door den invloed van onzen geëerbiedigden Koning op de besluiten van den raad evenzeer gewaarborgd. Het zal echter tot zulke uitersten niet behoeven te komen, want de kommissie mag het met waar genoegen verklaren, bij verschil van meening was de zamenwerking van het gemeente-bestuur, kuratoren, regenten en deskundigen zoo groot, dat het duidelijk bleek, hoe allen eene groote en nuttige zaak op het oog hadden.

Den heer *Kol* doet het genoegen, dat de heer *Pabst* de toestand van het tegenwoordige gasthuis geprezen heeft; dat verzacht het oordeel in het einde van zijne rede medegedeeld. Het rapport wordt door den heer *Pabst* verzwakt door andere cijfers mede te deelen dan in hetzelve zijn opgenomen. Spr. heeft ervaren deskundigen geraadpleegd, die hem verklaard hebben, het bedrag der verpleegdagen niet op 70 maar op 93 moet gesteld worden of *f* 63,000.—, zoodat de jaarlijksche bijdrage der stad niet *f* 18,050.— zoude zijn, maar *f* 34,150.—, dus cirka *f* 2000.— meer dan het rapport op bladz. 51 omtrent het grootsch plan zegt: »Het blijkt alzoo, dat uit de gemeentekas *f* 32.000.— meer dan hiertoe voor ziekenverpleging was aangenomen, zoude gegeven worden; deze sommen, meende de kommissie, gaan de financiële krachten der gemeente voor dit onderwerp te boven." De verpleging op 93 te stellen is niet te hoog als men berekent, wat in andere steden wordt vergoed, vooral te Rotterdam, waar, als men *f* 25,000. - aftrekt van het totaal voor uitgaven van weelde of, wil men, voor achting voor de wetenschap, de verplegingsdag toch boven *f* 1.— komt. Spr. meent, dat men van het bestaande ziekenhuis nog zeer goed iets deugdelijks kan maken, zoo als de regenten der Gods- en gasthuizen hebben voorgesteld. Wat de subsidie van de kuratoren betreft, hierop valt niet vast te rekenen, want zij hebben zich voorbehouden de *f* 50,000.— alsdan niet te geven.

De *Voorz.* zegt, dat kuratoren tot de oprigting van elk doelmatig ziekenhuis gaarne zullen medewerken, en dat zij hem gemagtigd hebben, te kennen te geven, dat zij met genoegen de *f* 50,000 zullen geven, als het kleiner plan wordt aangenomen. Het is niet te betwijfelen, of het eenvoudigste en goedkoopste, in alle zaken niets te doen, maar wil men iets daarstellen overeenkomstig de eischen van den tegenwoordigen tijd, en in het belang der wetenschap, dan zal zulks altijd veel geld kosten. Men verlangt tegenwoordig veel, maar Spr. vraagt of het zaak is, aan de eischen van den tijd niet toe te geven, alsof zulks de financiële krachten der gemeente zoude te boven gaan; men heeft vroeger wel eene kazerne gebouwd voor ongeveer *f* 400,000, en dat ging toch de financiële krachten der stad niet te boven. De kosten naauwkeurig berekenen kan men niet, alvorens men weet wat de raad verlangt. Spr. gelooft ook, dat de kosten van eerste daarstelling moeijelijk te berekenen zijn; men heeft de kosten voor het ziekenhuis per bed berekend, maar daaronder komt dan ook alles wat tot de inrigting behoort: bakkerij, badhuizen, enz. In geen geval zal men voor de *f* 1900 per bed het volmaakte krijgen, maar deskundigen meenden, dat men het toch voldoende zou kunnen maken. Door verbouwing van het bestaande ziekenhuis zal men nooit iets goeds krijgen. Daar deze verbouwing dus niet wenschelijk is, zal men òf het grootere plan moeten aannemen, òf, als middelweg, het nu voorgedragene. Men spreekt over moeijelijkheden in het beheer en de administratie; maar als de stad een ziekenhuis bouwde, zou het dan niet te verwachten zijn, dat men de medewerking van het koll. van regenten over de gods- en gasthuizen inroepende, die zou erlangen om de administratie te voeren? Spr. deelt de zienswijze, dat, als er bekwame mannen aan het hoofd der inrigting staan, er ook lijders van elders zullen komen, gelijk in het krankzinnigengesticht en het gasthuis voor ooglijders het geval is. Spr. acht het een der eerste verpligtingen van de regering, bij ziekte der mindere klassen, tusschen beide te komen, èn uit menschelijkheid, èn in het belang van de hygiène der stad. Spr. zou zijn voor een nieuw ziekenhuis en zou eigenlijk aan het grootere plan de voorkeur geven.

De heer *Visscher* heeft zijne geneeskundige opleiding nog in het oude Apostelgasthuis begonnen, is 23 jaren geneesheer in het ziekenhuis geweest en heeft elken dag gezien, hóe ellendig het werd ingerigt en ingerigt is gebleven, trots daaromtrent telken male gedane klagten en voorstellen. Veel zoude hij hierover kunnen in het midden brengen; een punt wil hij slechts releveren. Hij heeft namelijk gezien hoe langzamerhand het akademisch gedeelte op het terrein van het ziekenhuis meer en meer heeft geëmpiëteerd, hoe eindelijk de verpleging in het akademisch gedeelte bijna

regenten tot groote en grootere onkosten heet genoodzaakt. Ditzelfde straalt nu mede in al de overgelegde plannen door. Men wil niet een ziekenhuis bouwen voor de ingezetenen, die slechts een verbeterde inrigting behoeven, maar een akademisch ziekenhuis ten koste der burgerij. Spr. wil toegeven, dat het noodzakelijk is, maar ook de aandacht er op vestigen, dat al dat groote ten nutte der akademie alleen moet zijn. Mag de raad daar genoegen mede nemen? Spr. wijst er op, dat dit jaar in de akademie te Parijs naar aanleiding ven de beter ingerigte Engelsche hospitalen langdurige diskussien hebben plaats gehad, waarvan het resultaat was, dat men geen ziekenhuizen meer moest bouwen. *Delendum est Carthago* was de leus der Fransche geleerden zonder onderscheid, en dit thema houden zij vol. De Engelschen vinden dat wat kras, maar komen toch daarin overeen, dat inrigtingen voor kraamvrouwen en siphilitische er niet aan verbonden mogen zijn, en men geen ziekenhuizen moest bouwen voor meer dan 200 bedden. Er is bewezen, dat de ziekenhuizen zeer nadeelig kunnen zijn, en maar al te dikwijls een focus van besmetting daarstellen. De sterfte is er ook grooter dan in de partikuliere huizen. In Engeland heeft men ze beter ingerigt, met natuurlijke ventilatie en meerdere zorg voor zindelijkheid; de sterfte is daar veel minder dan te Parijs, maar toch nog staat zij tegen die in de armste woningen als 3 tegen 11. Spr. vindt het daarom een ongelukkig denkbeeld met een zoo bezwarend plan nu te berde te komen, te bezwarender, omdat er toch niet meer lijders van buiten zullen komen. Financieel worden de gemeenten reeds zeer gedrukt, b. v. door de regeling van het onderwijs; dit zal nog grootelijks toenemen. Kan dus het goevernement niet op de gedachte komen, ter harer verligting de afschaffing van het restitutiestelsel voor te dragen? Mogt dit, waar zoovele gemeenten naar verlangen, eens bewaarheid worden, dan kon de stad nog eens de negen duizend gulden er bijpassen, die nu b. v. in 1861 voor twee honderd vier en zestig in het ziekenhuis verpleegden buitenaf armlastigen zijn verhaald, en waarop in het financieel gedeelte van het verslag der komm. als bate is gerekend. Spr. eindigt met te zeggen, dat er nog veel dient uit den weg geruimd te worden, alvorens hij zoude kunnen overgaan om uit de beurs der ingezetenen zulke aanmerkelijke sommen te durven putten.

De heer *de Muralt* had eene justifikatie van de voorgedragen cijfers verlangd, doch de heer *Pabst* heeft die niet geleverd. In de rede van dat lid ligt juist de justifikatie van Spr's bezwaren. Die Spr. erkent toch dat de kosten niet 70 cents, maar 85 cts. bedragen; omgeslagen over 260 bedden is dat per jaar *f* 14454 meer dan de komm. aangeeft. Spr. onderstelt toch, dat de heer *Pabst*, zijne berekening van 70 cts. makende, is uitgegaan van de meening dat de 264 bedden bezet zouden zijn. Spr. had in overweging gegeven het gebouw zoo in te rigten; de heer *Pabst* komt daartegen op, maar heeft hem in zijne meening bevestigd. Dat lid toch zegt eerst over twintig jaren zal het aantal verpleegdagen 70000 bedragen; deelt men dat getal door 365 dagen van het jaar, dan zal men genoeg hebben aan 191 bedden, terwijl men nu de zekerheid heeft, 74 bedden minder noodig te hebben gedurende de eerste 20 jaren, dan de komm. voorstelt. Spr is voor de zaak, en zal zelfs niet opzien tegen de groote uitgaven van het eerste plan, dat per jaar slechts *f* 4 à *f* 5000 meer zal kosten. Spr. verlangt echter eenige zekerheid dat de raad er met de voorgedragen som af zal zijn. Spr. zou daarom voorstellen, zich te vereenigen met het 1. en 2. punt der konklusie, en dan in plaats van het 3., 4. en 5. punt, de komm. uit te noodigen, de zaak in nadere overweging te nemen in overleg met deskundigen en de betrokken besturen, en door de stedelijke beambten een plan voor een nieuw ziekenhuis, met aanwijzing van plaats en begrooting van kosten te doen opmaken.

De komm. verklaart zich hiermede te vereenigen.

Den heer *Boer* doet het leed, dat de komm. bij de wijziging in haar voorstel niet ook het tweede punt der konklusie opneemt; dan had Spr. er zich mede vereenigd, nu echter heeft hij daartegen bezwaar, omdat hem nog niet gebleken is, dat de verbouwing van het bestaande gesticht naar de denkbeelden van regenten zoo onaannemelijk is. Spr. zou dat denkbeeld dan ook gaarne toelichten, maar ziet, bij het vergevorderde uur, daarin bezwaar, en geeft daarom in overweging de diskussien te verdagen.

De heer *Pabst* zegt dat, al wordt het voorstel van den heer *de Muralt* aangenomen, de heer *Boer* gerust kan zijn, dat zijn plan van verbouwing, ofschoon door kuratoren zoo afgekeurd, dat zij weigerden iets voor den opbouw beschikbaar te stellen, eerst nogmaals door de kommissie zal bestreden worden, als zij de gronden aangeeft waarom zij vermeent het ziekenhuis al of niet op de plaats van het oude te moeten stellen.

De heer *Boer* zegt, dat als dit de geest van het voorstel is, Spr. het beter zou achten niet bij uitsluiting te spreken van plannen voor een *nieuw* gasthuis, maar de gelegenheid tot wijziging van het bestaande tevens daarin uit te drukken.

De *Voorz.* zegt, dat de raad aanvankelijk altijd [illegible] zal moeten aankleven. Moest de geheele beraadslaging verdaagd worden dan ware het misschien beter de plannen aan de komm. terug te zenden.

De heer *Pabst* zegt, dat het voorstel van den heer *de Muralt* der komm. eene leiddraad zijn.

De heer *Boer* zou het ook wenschelijk achten, dat men eene uitspraak deed, zoo dat met kennis van zaken kon geschieden. Spr. geeft echter in bedenking, of bij het vergevorderd uur voor de leden genoegzaam gelegenheid zal bestaan, om hunne denkbeelden te ontwikkelen, en daarom zou Spr. slechts het 1e. punt wenschen uit te maken, waarover welligt meer eenheid van gevoelen zal heerschen.

De heer *v. Nooten* kan zich met dit denkbeeld niet vereenigen; ofschoon hij zich voorstelt dat de verbouwing geen bijval zal vinden, meent hij toch dat als de komm. al de vermoedelijke kosten met eenige meerdere naauwkeurigheid in staat ware nader op te geven, de raad er voor kon terugdeinzen, en op de verbouwing terugkomen. Spr. zou het daarom niet wenschelijk achten het plan van verbouwing van regenten nu reeds te verwerpen.

De *Voorz.* merkt aan, dat men niet tot eene beslissing kan overgaan, als de leden nog in diskussien willen treden. Een lid heeft zich slechts vóór de verbouwing verklaard. De heer *v. Nooten* onderstelt, dat zij geen bijval zal vinden, en in die onderstelling zou de zaak kunnen blijven aanstaan.

De heer *de Jong* meent, dat al het aangevoerde wel tot nieuwe diskussien aanleiding geeft, en acht het daarom beter de zaak te verdagen.

De heer *v. Lier* wenscht op dit oogenblik niet van de zaak zelve te spreken, waaromtrent hij verklaart, nog niet voldoende te zijn ingelicht. Spr. gelooft, dat vele leden met hem de verdaging wenschelijk zullen achten, ten einde ieder zijne gedachten nog eens kunne verzamelen, na de belangrijke diskussiën in deze vergadering gevoerd; een kort uitstel zal bovendien niet kunnen schaden. Spr. zou alzoo, in bedenking geven, de verdere behandeling der zaak tot eene der volgende vergaderingen uit te stellen.

De *Voorz.* zou nu ook meenen, dat verdaging maar het beste ware. Men zou er nog bij kunnen winnen, dat de komm. de zaak nader bij zich zelve overwoog.

De heer *Pabst* zegt nogmaals te herhalen het voorstel van den heer *de Muralt* hetwelk de komm. bijzonder aangenaam is, want nu is zij gemagtigd om den raad een geheel uitgewerkt plan voor te leggen. Voor die moeite en uitgaven deinsde de komm terug zoo lang zij daartoe van den raad niet het mandaat had ontvangen.

De heer *v. Schermbeek* zag gaarne de beraadslagingen niet gesloten, maar verdaagd. Spr. wilde liever nog de gelegenheid opengesteld zien, om ook de beschouwingen van nog andere leden, dan die gesproken hebben, te hooren. Spr. meent b. v., dat het gesprokene door den heer *Visscher* belangrijk en wetenschappelijk op zich zelven is, maar toch tegenspraak kan uitlokken. Spr. gelooft, dat wederlegging noodig is om misschien den ongunstigen indruk, bij sommige leden tegen een' ziekenhuis weg te nemen, die door de redevoering van een' man van zulk eene ondervinding kan ontstaan zijn.

De *Voorz.* merkt aan, dat de zaak nader door de komm. overwogen kan worden en de vorige Spr. als lid der komm. dan zijne zienswijze nader zal kunnen ontwikkelen

De heer *v. Schermbeek* blijft er bij dat nog belangrijke diskussiën kunnen en moeten plaats hebben. De heer *de Muralt* is b. v. nog niet in zijne bezwaren omtrent de maternité gerust gesteld; en op de rede van den heer *Visscher* zou men b. v. kunnen antwoorden, dat de bekende hospitaalkoorts, die vóór ruim veertig jaren, door half Europa, hare verwoestingen aanrigtte, toch niemand op het denkbeeld heeft gebragt, om geen hospitalen meer aan te leggen, enz.

De *Voorz.* meent, dat er nog gelegenheid genoeg zal zijn dat te bespreken.

De heer *Bosch* wijst er op, dat de heer *de Muralt* heeft gezegd, dat het groote plan, wat de jaarlijksche uitgaven betreft, slechts twee à drie duizend gulden met het plan door de komm. voorgesteld zou verschillen. Opmerkelijk is het, dat de berekening van dien Spr. door de kommissie tot nog toe niet is wederlegd. Spr. zou daarom in overweging geven, om nu nog niet zoo eensklaps tot eene stemming over dat groote plan over te gaan, daar, indien het waar is dat dit plan jaarlijks slechts twee à drie duizend gulden meer kosten zal, ongetwijfeld dat plan de voorkeur verdient boven de voorstellen der kommissie.

De *Voorz.* acht het dan het best, de behandeling der zaak te verdagen.

Niemand zich hiertegen verklarende, gaat de verg. uiteen.

Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

In de zitting van gister zijn aangevangen de beraadslagingen over Hoofdst. V (*Binnenl. Zaken*) der staatsbegrooting voor 1863.

De heer *v. Heemstra*, het eindcijfer besprekende, betwistte de bewering des Ministers, dat dit lager wezen zou dan dat der vorige begrooting. Trekt Spr. daarvan af de incidenteele uitgaven, voorkomende op de vorige begrooting en niet meer op deze, voegt hij er bij, die uitgaven, waarvoor suppletoire begrootingen kunnen worden te gemoet gezien en bedenkt hij daarbij dat sommige posten blijkbaar te laag zijn geraamd, dan komt Spr. tot de konklusie, dat deze begrooting aanzienlijk hooger is dan de vorige. Een en ander licht Spr. toe, door uiteenzetting van verschillende posten. Dat het cijfer der begrooting hooger is, daarvan maakt Spr. den Min. geen grief, maar wel daarvan, dat kunstmiddelen worden gebezigd om effekt te maken en dat aan de zaak eene voorstelling gegeven wordt, alsof men zoo bijzonder zuinig ware, in tegenstelling van hetgeen voorgangers van den minister hebben voorgedragen.

De heer *v. Goltstein* kan zich niet met de koloniale rigting van het bewind vereenigen. Uit de bloote lezing van de Mem. v. Toel. op de kultuurwet blijkt dat de goevernements-teelt wordt beschouwd als zijn tijd te hebben gehad. In dat voorstel vindt de Min. van Binnenl. zaken niets aanstootelijks en schenkt alzoo zijne volkomene adhezie aan den Min. v. Kol. Daarom alleen zou Spr. reeds tegen de begrooting stemmen, maar ook ten aanzien van het eindcijfer van dit hoofdst. deelt Spr. volkomen in de meening van den vorigen Spreker.

De *Min. v. Binnenl. zaken* weigert thans in diskussie te treden over de koloniale politiek. Men moest, dunkt hem, medelijden hebben met een minister, die een zoo omvangrijk Hoofdst. als het V., is, te verdedigen heeft. Ten aanzien van het eindcijfer beroemt de Min. er zich niet op, te hebben bezuinigd; alleen heeft hij getracht een zoo matig mogelijk eindcijfer voor te dragen. De min. komt op tegen de bewering dat kunstmiddelen zouden gebezigd zijn, om de begrooting lager voor te stellen dan zij werkelijk worden moet, maar er is gestreefd naar vermindering der gewone uitgaven, met het oog op de groote uitgaven voor buitengewone werken.

De heer *Groen van Pr.* wijst er op dat de min. de diskussie vermijdt over de schutterijen, over het lager en over het hooger onderwijs. Spr. meent dat het laatste punt wel eigenlijk aan de orde is met het oog op het ingediende ontwerp op het middelbaar onderwijs. De min. heeft verklaard te zijn een tegenstander van partiële maatregelen, maar hier heeft men juist met een partiëlen maatregel te doen als men niet weet hoe zoodanige regeling past in het kader van het geheel. Daarna komt Spr, op tegen 's ministers al te groote neiging om beschouwing te weigeren aan kunst en wetenschap. De twee gebezigde spreuken »kunst is geen regeringszaak" en »er moet geene officiële wetenschap zijn" noemt Spr. magtspreuken. Daarin ligt de geheele rigting van den minister: materialismus. Spr. acht het hoogst verderfelijk als deze rigting ten opzigte van het hooger onderwijs gevolgd werd. Voorts betwist Spr. de stelling des ministers dat de zoogenaamde scheiding van kerk en staat geenszins opheffing van theologische fakulteiten en leerstoelen vordert. Men heeft zich meester gemaakt van het regt tot benoeming van hoogleeraren, maar nu de scheiding van kerk en staat wordt geproklameerd moet dat ophouden. Ten slotte bespreekt Spr. de beperkende bepaling, ten aanzien van het lager onderwijs bestaande en vraagt den minister of deze genegen is, eene wijziging der wet op het lager onderwijs voor te dragen.

De *min. v. binnenl. zaken* wederlegt de verschillende door den heer *Groen* aangeroerde punten. De klagten door dien Spr. ten opzigte van het lager onderwijs geuit kan de min. niet beämen. Daarna bestrijdt de min. de beschouwingen van dien Spr. over christendom, en geloofsverdeeldheid en geeft voorts te kennen, geene herziening der wet op het lager onderwijs te kunnen toezeggen. De partiële hervormingen, in het hooger onderwijs tot stand gebragt, zijn in harmonie met het organiek besluit van 1815. De min. is niet gekant tegen kunst en wetenschap, maar wie deze rijk wil maken bevordert beider achteruitgang. Scheiding van kerk en staat kan, naar 's ministers meening zeer goed zamengaan met het behoud van theologische fakulteiten, welke dan echter niet moeten worden opgevat naar eene bijzondere opvatting van het christendom.

De heer *Groen v. Pr.* repliceert en wijst daarbij o. a. op de omstandigheid dat in de Veluwe het bijzonder onderwijs wordt geweerd, hetgeen bestreden wordt door den heer *de Meester*, die van nabij weet dat in die streek ingenomenheid met de wet op het lager onderwijs heerscht.

De heer *v. Heemstra* moet nog op een punt der repliek van den Minister terugkomen, namelijk ten aanzien der uitgaven voor het lager onderwijs. Spr. is van oordeel dat de tijd voor vermindering der subsidiën voor het lager onderwijs nog niet is aangebroken.

De heer *v. Lynden* doet nader uitkomen dat in de openbare school geen christelijk element aanwezig is, tegen welke bewering de heer *de Meester* opkomt.

Nadat de *Min. v. Binnenl. Zaken* de heeren *Groen* en *v. Heemstra* nogmaals beantwoord heeft, worden de algemeene beraadslagingen gesloten.

Bij *Art.* 2 wijst de heer *v. Heemstra* er op, hoe bij de afdeeling waterstaat en publieke werken benoemd is een huis-onderwijzer, die van het vak weinig besef heeft en bovendien zoo ziekelijk is, dat hij aan het departement niet werken kan. En nu wordt die man niet geplaatst als leerling in het vak, maar naast den referendaris, met voorbijgang van alle ambtenaren, die jaren lang naar promotie hadden uitgezien. Nu moge de dankbaarheid voor bewezen diensten eene schoone deugd wezen, maar bij regerings-handelingen mag zij niet toegepast worden ten nadeele van het publiek belang.

De *Min. v. Binnenl. zaken* antwoordt hierop dat de heer *Bueninck* was een in de wiskunde ervaren man en dezen had de minister noodig.

Bij *Art.* 3 vraagt de heer *van Heemstra* eenige inlichtingen over den aankoop der schilderij van *Verboeckhoveu.* Spr. betreurt het, dat, terwijl voor de inlandsche kunst niets wordt gedaan, zulk eene belangrijke som voor den aankoop eener vreemde schilderij van middelmatige verdienste besteed wordt.

De *Min. van Binnenl. Zaken* verwijst daaromtrent naar zijne Memorie van Beantwoording. Het geldt hier een historisch monument van de deelneming aan eene nationale ramp door een vreemden souverein.

Bij de 2. afd. dringen de heeren *de Meester* en *van Eck* aan op verhooging van bezoldigingen van provinciale ambtenaren, De *Min. van Binnenl. Zaken* zal dit gaarne in overweging nemen zoodra het tijdstip der herziening van de bezoldiging der ambtenaren zal zijn aangebroken.

Bij de 3. afd. bespreekt de heer *Mijer* de vraag, of hier verblijf houdende zonen van in Indië woonachtige ambtenaren en officieren aan de verpligtingen der wet op de nationale milicie behooren te voldoen. Volgens Spr. is de zienswijze, door de opvoedingsmaatschappij in deze ontwikkeld de eenige gezonde uitleg zoo van de militie-wet als van de wet op het Nederlanderschap, waarmede de door den Min. genomen beschikking in strijd wordt geacht. Blijft de Min. bij die beschikking volharden dan vraagt Spr. of de Min. niet eene herziening van het hier betrekkelijk art. der miliciewet wil provoceren.

Hierop wordt de diskussie verdaagd tot morgen.

In deze zitting is ingekomen eene missieve van den min. van koloniën, waarbij aan de Kamer wordt kennis gegeven van de toezending, naar aanleiding van § 2 de mem. v. beantw. op het voorloopig verslag over het hoofdstuk koloniën, van de overige daarbij bedoelde stukken over de suikerkultuur op Java. De min. legt ter besparing van tijd en kosten van overschrijven de stukken in originali over, mede, omdat de min. ze spoedig wenscht terug te ontvangen.

De *Voorzitter* stelt voor, de stukken ter inzage voor de leden neder te leggen ter griffie. De heer *v. Heukelom* stelt voor de stukken geheel of gedeeltelijk te doen drukken, zoo daartegen bij den Minister geen bezwaar bestaat. — De *Minister v. Kol.* verklaart geen bezwaar te hebben tegen het drukken van sommige stukken, maar al de m... grafiën wenscht de Min. daaronder niet beg... te zien.

Wordt besloten eene nadere beslissing te n... nadat de Minister opgave zal gedaan hebben de stukken, welke gedrukt kunnen worden.

---

§— Bij het ingediende wetsontwerp op d... fing der grondbelasting in Limburg wordt v... steld in 1864, 1865 en 1866 successievelijk ... fen van de gebouwde eigendommen *f* 62,2... *f* 70,820.92 en *f* 79.451.71 en van de ongebo... *f* 226,753.55, *f* 258,187,59 en *f* 289.619.63.

---

§— De minister van oorlog geeft in de i... tingen, verstrekt in antwoord op 5 bij de T... Kamer ingekomen adressen betrekkelijk de ... ting der vestingwerken van Zutphen en van De... te kennen, dat hij niet kan instemmen m... meening als zou de IJssel-linie overbodig zijn... de defensie. De minister meent echter niet d... noodzakelijk is, vast te houden aan het best... tracé der vestingwerken, en zou er geen be... in zien, aan den koning eene voordragt te... om die vestingwerken op eenige punten te verle... als de betrokken gemeente-besturen in overleg ... treden omtrent het veranderen der omwalling... de kosten dragen willen.

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZOO...